

תמונת מצב בענף השקדים:
יבולים עולמיים וסחר, בדגש על האיחוד האירופי

טל שלומי

ינואר 2020

המרכז הבינלאומי משרד החקלאות ופיתוח הכפר

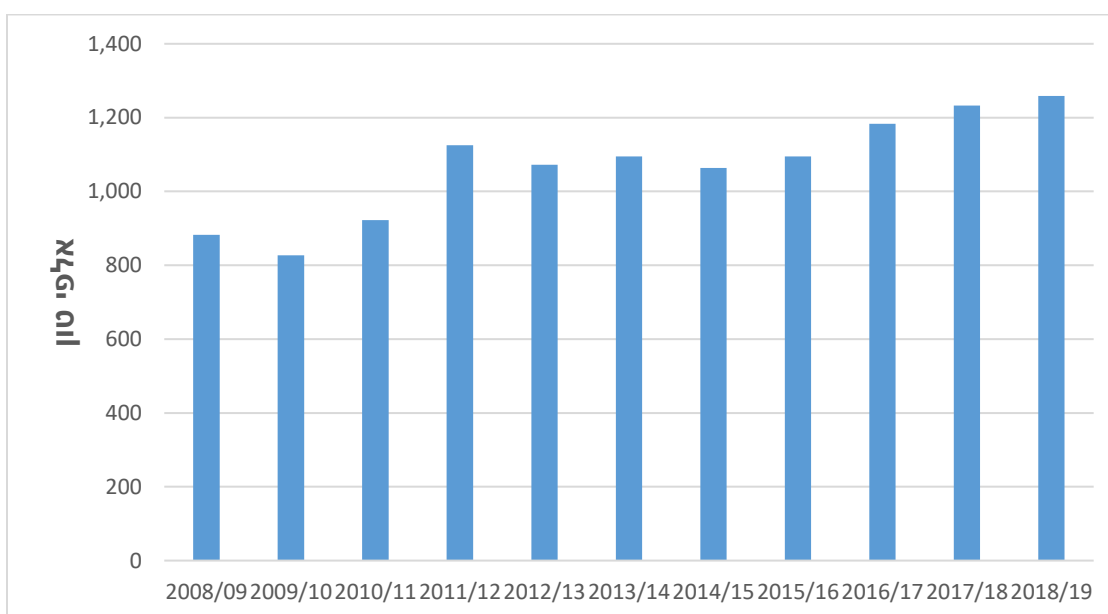
תוכן עניינים

3	היבול העולמי
4	הצריכה העולמית
6	היצוא העולמי
7	היבוא העולמי
8	ענף השקדים בארה"ב
8	נתוני יבול ויצוא
11	סטנדרטים וסיווג
14	ענף השקדים באוסטרליה
14	יצוא מאוסטרליה ופיתוח שווקים חדשים
16	ענף השקדים באירופה
16	שטחי גידול ויבולים
16	ספרד
17	איטליה
18	השוק האירופאי לשקדים
28	השוק לשקדים בהודו
31	ענף השקדים בישראל
31	נתונים כלכליים של ענף השקדים בארץ
32	ניתוח SWOT של ענף השקדים בארץ
34	סיכום
36	דיון ומסקנות
37	מקורות

היבול העולמי

ענף השקדים העולמי גדל במהירות רבה ושטחי המטעים יותר מאשר הוכפלו מאז 2004. בעונת 2018/19 הסתכם היבול העולמי ב 1.25 מיליון טון (במונחי גלעיני שקדים). זוהי עליה של 2% בהשוואה לעונה הקודמת, של 20% בהשוואה לממוצע של עשר השנים הקודמות ושל יותר מ 100% בהשוואה ל 2004. התפתחות היבול העולמי בעשור האחרון מוצגת בתרשים 1. על פי התחזית של ה International Nut & Dried Fruit Council היבול העולמי צפוי לגדול ב 50% עד שנת 2022. היצרנית המובילה בגידול שקדים בעולם היא ארה"ב. 80% מהיבול העולמי גדל בארה"ב, לאחריה, בפער ניכר אוסטרליה עם 6% וספרד עם 5%. היקף הגידול באוסטרליה וצ'ילה עלה משמעותית בשנים האחרונות¹. התפלגות היבול העולמי 2019/20 מוצגת בתרשים 2 (3,4).

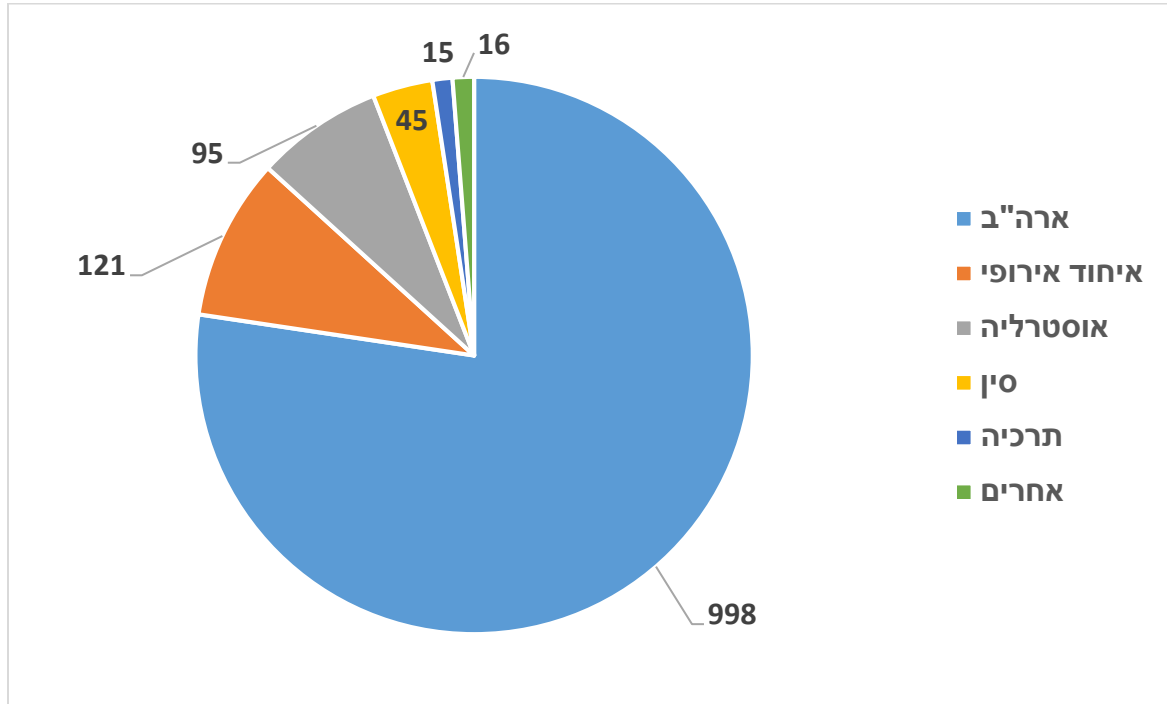
תרשים 1 : התפתחות יבול השקדים העולמי באלפי טון במונחי גלעיני שקדים

מקור: International Nut & Dried Fruit Council

¹ הגידול בצ'ילה מתרכז באזור Rancagua ובאזור העיר Santiago, דוגמאות לחברות צ'ילאניות הן Parmex, Omnintus ו Frutexsa

תרשים 2: יבול השקדים העולמי ב 2019/20, באלפי טון במונחי גלעני שקדים, יצרניות עיקריות

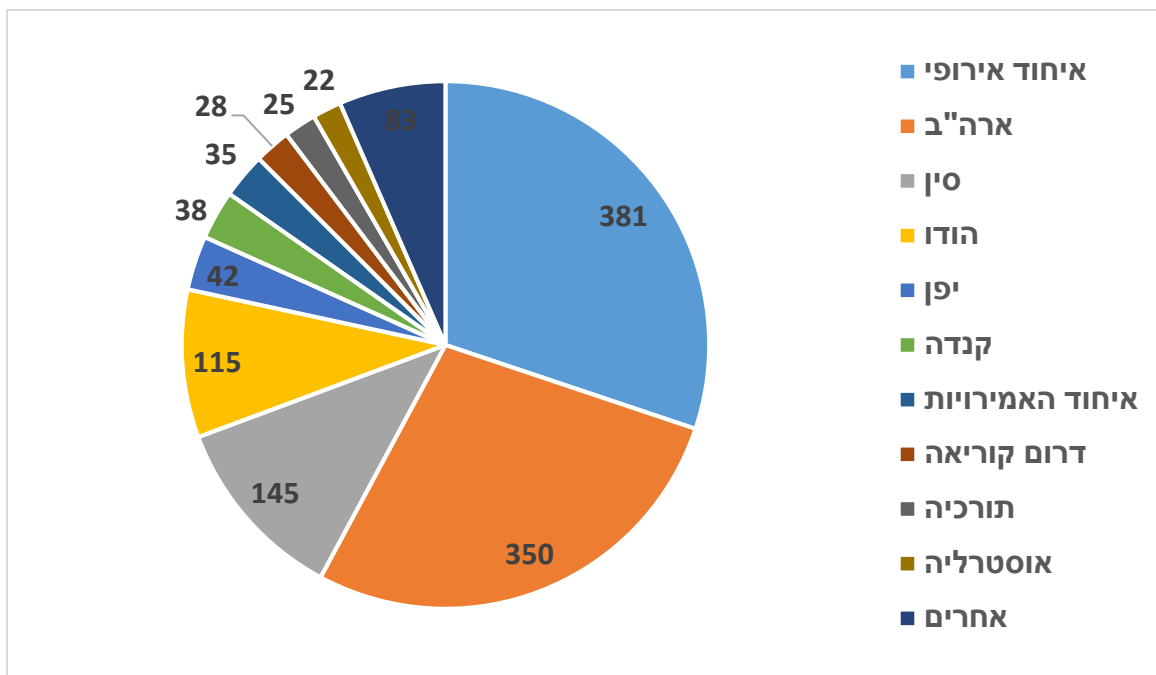

מקור: International Nut & Dried Fruit Council

הצריכה העולמית

בתרשים 3 מסוכמת הצריכה העולמית ב 2019/20 באלפי טון במונחי גלעיני שקדים. באיחוד האירופי נצרכו כ 380 אלף טון שקדים במונחי גלעינים. מתוכם למעלה מ 70 אלף טון בגרמניה וכמות דומה בספרד. הצרכנית השלישית בגודלה באיחוד האירופי היא איטליה עם צריכה של למעלה מ 40 אלף טון ומיד לאחריה צרפת עם כ 36 אלף טון. הצריכה בארה"ב נמוכה אך במעט, כ 350 אלף טון. סין והודו הן צרכניות גדולות נוספות, עם צריכה של למעלה ממאה אלף טון גלעינים כל אחת. מקורה של כל הכמות הנצרכת בהודו הוא ביבוא. מעניין לציין כי כ 73 אלף טון מתוך יבול של כ 95 אלף טון באוסטרליה מופנים ליצוא (6).

תרשים 3: הצריכה העולמית ב 2019/20 באלפי טון במונחי גלעיני שקדים

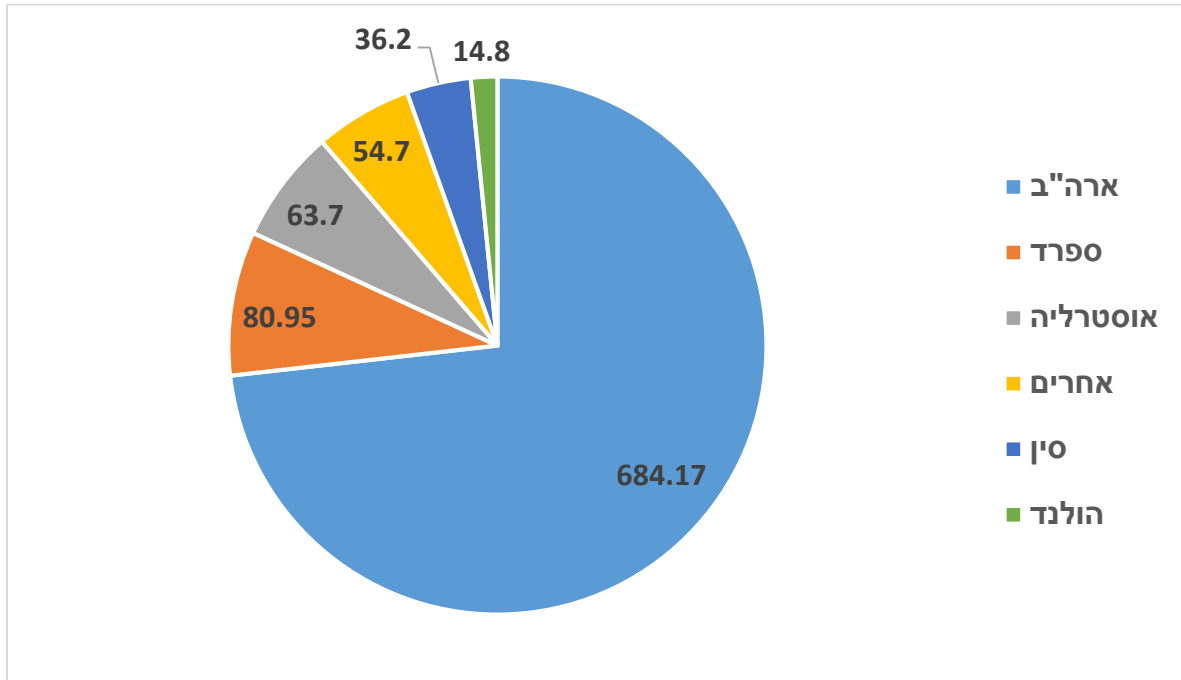

מקור: USDA

היצוא העולמי

היצוא העולמי הגיע ל 944 אלף טון (במונחי גלעינים) ב 2017. מקורו של כ 70% מיצוא השקדים עולמי ב 2017 כמו גם בארבע השנים שקדמו לה, היה בארה"ב. היצואניות השניות והשלישיות בגודלן היו ספרד עם 9% ו אוסטרליה עם 6%. היצוא העולמי מסוכם בתרשים 4 (4).

תרשים 4: יצוא שקדים ב 2017, מקורות העיקריים באלפי טון, במונחי גלעיניים

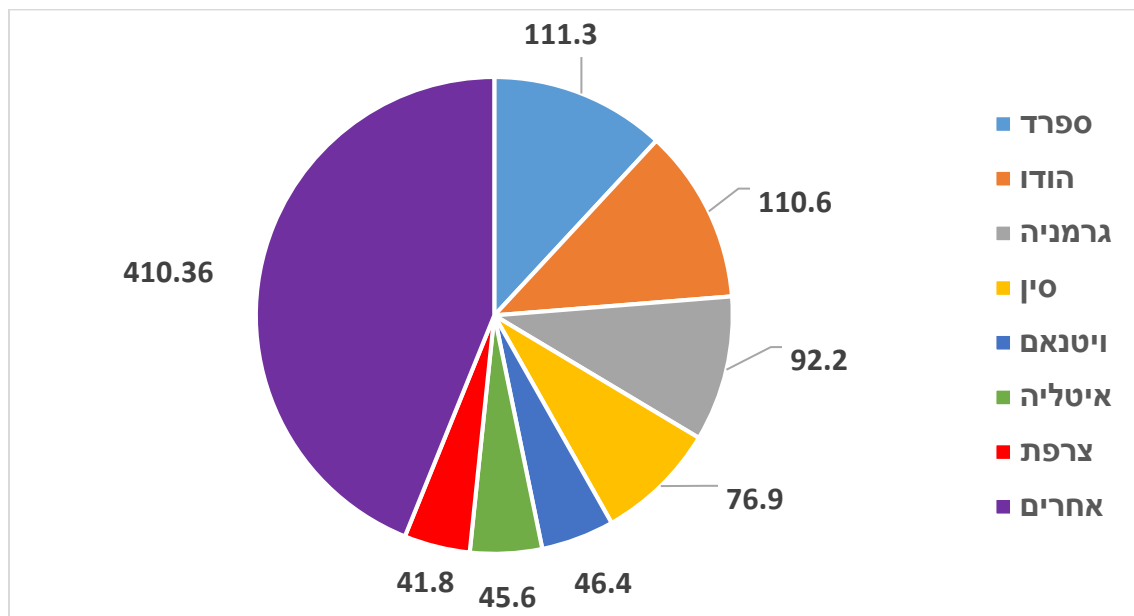
מקור: International Nut & Dried Fruit Council

היבוא העולמי

היבוא העולמי ב 2017 הסתכם ב 935 אלף טון במונחי גלעינים בהשוואה לכ 500 אלף טון בשנת 2007. היבואנית הגדולה ביותר היא ספרד אשר יבאה ב 2017 כ 111 אלף טון שקדים, במונחי גלעינים. יש לזכור כי ספרד היא מרכז לסחר בשקדים באיחוד האירופי (ראה בהמשך) ומרבית השקדים המיובאים אליה מיוצאים מחדש. יעדי היבוא העיקריים מסוכמים בתרשים 5.

היקף היבוא להודו דומה בהיקפו ליבוא לספרד, כ 110 אלף טון במונחי גלעינים. למרות השימוש במונחי גלעינים יש לזכור כי הודו היא יבואנית גדולה של שקדים בקליפתם. ערך היבוא של שקדים בקליפה להודו בשנת 2017 היה כ 700 מיליון דולר. יבואניות חשובות נוספות באסיה הן סין וויטנאם עם יבוא של כ 77 אלף טון וכ 46 אלף טון, בהתאמה, במונחי גלעינים. הביקוש העולמי נמצא במגמת עליה, בעיקר בשוקי אסיה והמזרח התיכון (4,5).

תרשים 5: יבוא שקדים ליעדים עיקריים ב 2017 באלפי טון, במונחי גלעיניים

מקור: International Nut & Dried Fruit Council

ענף השקדים בארה"ב

נתוני יבול ויצוא

ארה"ב היא הספקית המובילה בעולם, עיקר הגידול בארה"ב הוא בקליפורניה החל מצפון מחוז Tehama ועד דרום מחוז Kern. בקליפורניה גדל 80% מיבול השקדים העולמי. נתוני ענף השקדים בקליפורניה מסוכמים בטבלה 1 ובתשימים 6 ו 7.

שטחי המטעים בקליפורניה עלו מכ 3.5 מיליון דונם, מתוכם 3.1 מיליון דונם מניבים, ב 2010 לכ 5.6 מיליון דונם, מתוכם כ 4.4 מיליון דונם מניבים ב 2018. אומדנים ראשוניים ל 2019 הם 4.7 מיליון דונם מניבים. עליה של כ 50% מ 3.1 מיליון דונם ב 2010.

סך היבול ב 2018 הסתכם ב 1.1 מיליון טון, בערך של 5.6 מיליארד דולר, בהשוואה ל 744 אלף טון בערך של 2.9 מיליארד דולר ב 2010. לאחר תנודות במחירים בתחילת העשור, בשנים האחרונות היו המחירים כ 5.3 - 5.6 דולר לק"ג למגדל.

הזן המוביל בקליפורניה הוא Nonpareil ולאחריו הזנים Padre | Monterey, Butte, Camel. במהלך כל התקופה הנסקרת כ 40% מהמטעים היו מהזן Nonpareil-היבול הממוצע לדונם ב 2018 היה כ 250 ק"ג לדונם, בדומה ליבול בשתי השנים שקדמו לה.

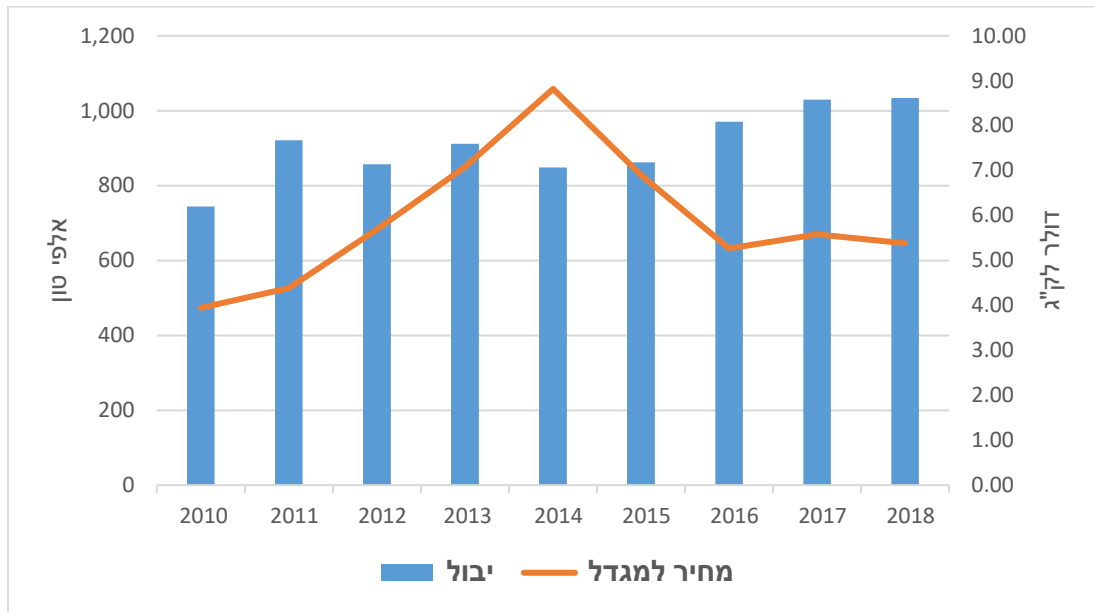
כל החברות בקליפורניה מאוחדות באמצעות מועצת השקדים של קליפורניה Almond Board of California. דוגמאות לחברות בקליפורניה הן Blue Diamond, Harris Family Enterprises, Waterford Nut Company, Diamond | Monte Vista (2,3).

טבלה 1: נתוני ענף השקדים בקליפורניה 2010-2019

				דונם לא מניב	דונם מניב	
	מחיר למגדל בדולר לק"ג	יבול באלפי טון	קג לדונם	באלפים	באלפים	
2010	3.95	743.9	238.7	344.0	3,116.1	
2011	4.39	920.8	284.7	303.5	3,237.5	
2012	5.69	857.3	258.9	445.2	3,318.4	
2013	7.08	911.7	255.6	485.6	3,561.2	
2014	8.82	848.2	225.3	688.0	3,763.6	
2015	6.90	861.8	224.2	971.2	3,844.5	
2016	5.27	970.7	247.7	1,214.1	3,925.5	
2017	5.58	1,029.7	246.6	1,335.5	4,168.3	
2018	5.38	1,111.3	252.2	1,214.1	4,411.1	
2019					4,734.8	

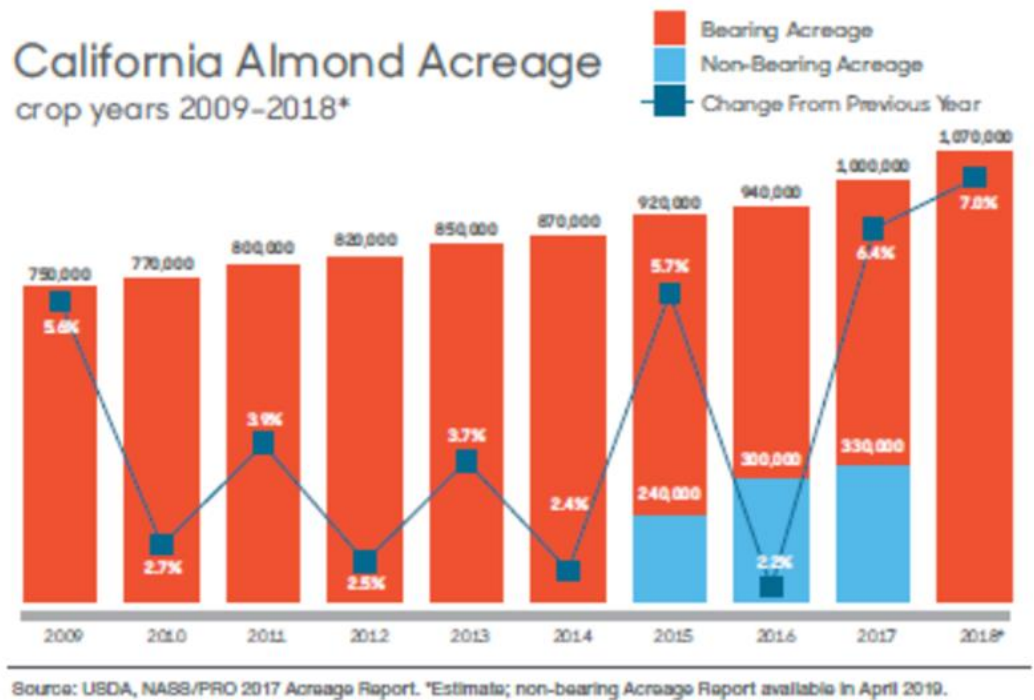
מקור: ALMOND BOARD of CALIFORNIA

תרשים 6: התפתחות היבולים באלפי טון והמחיר למגדל בדולר לק"ג בארה"ב

מקור: Almond Board of California

תרשים 7: התפתחות שטחי מטעי השקדים בקליפורניה בין השנים 2009 ל 2018 באקרים

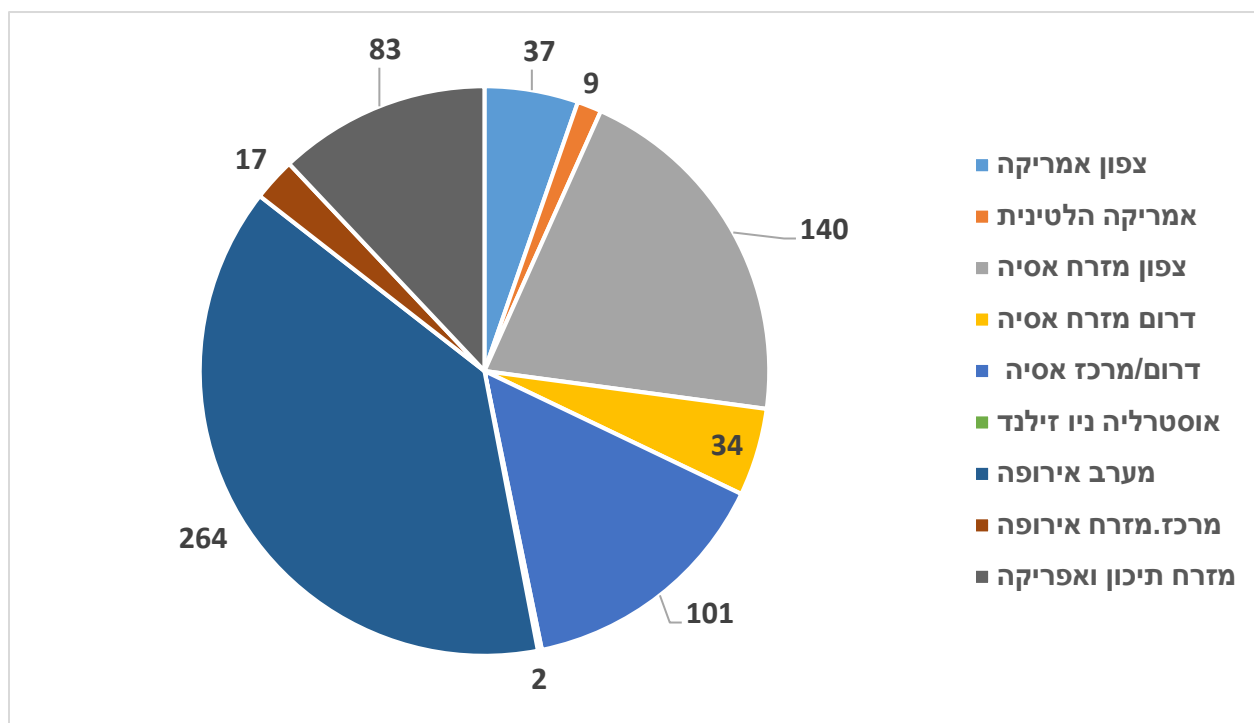
מקור: Almond Board of California

בעונת 2017/18 נצרכו בשוק המקומי בארה"ב כ 330 אלף טון ויוצאו כ 700 אלף טון, מתוכם כ 450 אלף טון גלעינים, זאת בהשוואה לעונת 2013/14 בה נצרכו בשוק המקומי בארה"ב כ 290 אלף טון, ויוצאו כ 540 אלף טון.

עיקר היצוא של שקדים מארה"ב הוא של גלעיני שקדים. ב 2017/18 יוצאו כ 460 אלף טון גלעיני שקדים. כ 160 אלף טון של שקדים בקליפתם, 65 אלף טון שקדים מעובדים.

בתרשים 8 מסוכם יצוא השקדים מארה"ב בשנת 2018 במונחי גלעיני שקדים ליעדים עיקריים. היעד העיקרי ליצוא שקדים מארה"ב הוא אירופה. בעונת 2017/18 יוצאו כ 260 אלף טון שקדים (במונחי גלעינים) למערב אירופה, מתוכם כ 90 אלף טון לספרד וכ 65 אלף טון לגרמניה. באותה עונה יוצאו מארה"ב 280 אלף טון שקדים לאזור אסיה והפאסיפיק כמחציתם לצפון מזרח אסיה, בעיקר: לסין כ 77 אלף טון, יפן כ 79 אלף טון ודרום קוריאה כ 23 אלף טון. להודו יוצאו כ 90 אלף טון שקדים (במונחי גלעינים). כ 75 אלף טון נוספים יוצאו למזרח התיכון ואפריקה. היעדים העיקריים ליצוא שקדים מארה"ב במזרח התיכון היו תורכיה אליה יוצאו כ 24 אלף טון ואיחוד האמירויות אליה יוצאו כ 30 אלף טון. שקדים בקליפתם מיוצאים מארה"ב בעיקר להודו וסין. ב 2017/18 הופנה להודו כמחצית מהיצוא של שקדים בקליפתם מארה"ב וכחמישית ממנו לסין (2).

תרשים 8: יצוא שקדים מארה"ב ב 2018 באלפי טון במונחי גלעיניים, יעדים עולמיים

מקור: Almond Board of California

כחלק ממלחמת הסחר בין ארה"ב לסין הועלה ב 2019 המכס המוטל על השקדים המיובאים לסין ל 60%, הן על גלעינים והן על שקדים בקליפה (מ 50% ב 2018).

ב 2017/18 הוטל על השקדים המיובאים מארה"ב לתורכיה מכס בשיעור של 35% (2, 4).

סטנדרטים וסיווג

בארה"ב קיים תקן לשקדים של משרד החקלאות, השימוש בתקן הוא וולונטרי. ענף השקדים בקליפורניה מסוגל לספק שקדים לפי דרישות ספציפיות של הלקוחות הן מבחינת גודל והן מבחינת איכות. הסיווג נקבע לפי רמת הסבילות לחריגות, ללא קשר לזן או לגודל. ישנן שבע רמות איכות בהתאם לפרמטרים המפורטים בהמשך. בטבלאות 2 ו 3 מוצג הסיווג הוולונטרי לגלעיני שקדים ולשקדים בקליפתם. הסטנדרטים המחמירים יותר בטבלה כגון U.S FANCY, מתאימים לשימושים בהם המראה החיצוני חשוב במיוחד².

הפרמטרים על פיהם נקבע הסיווג של גלעיני שקדים

חוסר אחידות: זנים שונים באותו משלוח. משמש בשיווק שקדים שלמים או שקדים להמשך עיבוד, כגון הלבנה וקליה.

גלעינים כפולים: שני גלעינים באותה קליפה.

חתכים ושריטות: פגיעה בקליפת הגלעין כתוצאה מעיבוד מכני. כאשר גדול מ 3.2 מ"מ מוגדר כפגיעה. כאשר גדול מ 6.4 מ"מ מוגדר כפגם.

חומר זר: חלקיקים, אבק; חתיכות קליפה וחומר זר אחר גדול מ 3.2 מ"מ.

חלקיקי גרעינים ואבק חלקיקי גרעינים, אבק וחומרים זרים אחרים בקוטר קטן מ 3.2 מ"מ (נבדק באמצעות מסננת).

גלעין מפוצל או שבור: שבע שמיניות או פחות מגלעין שלם בקוטר גדול מ 3.2 מ"מ.

פגמים אחרים: כל פגם שפוגע באטרקטיביות המראה של הגלעין, בהיותו אכיל או איכות המשלוח. כגון: שרף, שקדים מצומקים, נקודות חומות וחוסר צבע.

פגמים חמורים: כל פגם שהופך את הגלעין או חלק ממנו לבלתי מתאים, כגון: ריקבון, קלקול, פגיעות חרקים, עובש.

² http://www.almonds.com/sites/default/files/content/attachments/standards_grades_pdf_technical_kit.pdf

טבלה 2: סיווג גלעיני שקדים

USDA GRADES

USDA Grades (Effective 3/24/97)	Whole Kernels	Minimum Diameter (in in.)	Disimilar	Doubles	Chip & Scratch	Foreign Material	Particles & Dust	Split & Broken	Other Defects	Serious Defects	Underize
US Fancy	—	—	5%	3%	5%	.05%	.1%	1%	2%	1%	—
US Extra No. 1	—	—	5%	5%	5%	.05%	.1%	1%	4%	1.5%	—
US No. 1 (Supreme)*	—	—	5%	15%	10%	.05%	.1%	1%	5%	1.5%	—
US Select Sheller Run	—	—	5%	15%	20%	.1%	.1%	5%	3%	2%	—
US Standard Sheller Run	—	—	5%	25%	35%	.2%	.1%	15%	3%	2%	—
US No. 1 Whole & Broken	30%	20/64 UOS†	5%	35%	x	.2%	.1%	x	5%	3%	5%
US No. 1 Pieces	x	8/64	x	x	x	.2%	1%	x	5%	3%	5%

* US No. 1 is commonly referred to by industry as supreme. However, supreme is not a USDA grade.
 † UOS = Unless Otherwise Specified

X	No limit established.
Light Orange	Also included in "Other Defects."
Orange	Includes max. 2% under 20/64 inch.
Dark Orange	Includes max. 5% under 20/64 inch. % also included in "Chip & Scratch."

1 US ton = .907 metric ton
 1 metric ton = 2,204.6 pounds
 1 pound = 453.6 grams
 10 oz. = 283.5 grams

Sample Sizes (pounds)			
Lot Size	10,000	10,000–44,000	>44,000
Grams Drawn	2,000	4,000	6,000
Grams Analyzed	1,000	2,000	3,000

http://www.almonds.com/sites/default/files/content/attachments/standards_grades_pdf_technical_kit.pdf

הפרמטרים על פיהם נקבע הסיווג של שקדים בקליפתם

הפרמטרים על פיהם נקבע הסיווג של שקדים בקליפתם (טבלה 3)

U.S NO. 1: דמיון בתכונות האופייניות לזן ללא חומרים זרים, קליפה נקיה, בוהקת ובצבע אחיד, ללא קליפות שבורות. גלעינים יבשים ללא ריקבון, קלקול או נזקי חרקים, עובש, שרף, פגיעה בצבע, נקודות חומות וכו'.

חומר זר: 2% חומר זר, מתוכו 1% בקוטר של עד 9.375 מ"מ.

פגמים פנימיים: 10%, כולל 5% של נזק חמור.

U.S NO. 1 MIXED: כמו U.S NO. 1, אלא ששני זנים מעורבבים.

U.S NO. 2: שקדים שמתאימים לסיווג U.S NO. 1 עם סבילות ל 20% שקדים עם קליפות עם פגמי צבע.

U.S NO. 2 MIXED: שקדים שמתאימים לסיווג U.S NO. 2, אלא ששני זנים או יותר של שקדים מעורבבים

גודל: אם לא הוגדר אחרת, עובי של 10.94 מ"מ.

טבלה 4: סיווג שקדים בקליפה

USDA GRADES IN-SHELL						
	MEDIUM	EXTERNAL DEFECT	DISSIMILAR	UNDERSIZE	FOREIGN MATERIAL	INTERNAL (KERNEL) DEFECT
US NO. 1*	28/64	10%	5%	5%	2%	10%
US NO.1 MIXED	28/64	10%	—	5%	2%	10%
US NO. 2	28/64	10%	5%	5%	2%	10%
US NO. 2 MIXED	28/64	10%	—	5%	2%	10%

Additional 20% for discoloration of shell.

Includes maximum 1% less than 24/64 by weight. All others by count.

Includes maximum 5% serious, no live insects in shell.

*US No. 1 is commonly referred to by industry as supreme. However, supreme is not a USDA grade. †UOS = unless otherwise specified.

definitions

US NO. 1: Similar varietal characteristics. Free from loose, extraneous, and foreign material. Shells are clean, fairly bright, fairly uniform in color, and free from damage caused by discoloration, adhering hulls, broken shells, or other means. Kernels are well dried, free from decay, rancidity, damage caused by insects, mold, gum, skin discoloration, shriveling, brown spots, or other means.

LOOSE FOREIGN MATERIAL: 2%, including 1% passing through a 24/64 inch screen (this is also by weight).

INTERNAL DEFECTS: 10%, including 5% serious damage.

US NO. 1 MIXED: US No. 1 grade, except that two or more varieties are mixed.

US NO. 2: Consists of almonds in the shell that meet the requirements of US No.1 grade, except that an additional tolerance of 20% shall be allowed for almonds with shells damaged by discoloration.

US NO. 2 MIXED: Consists of almonds in the shell that meet the requirements of US No. 2 grade, except that two or more varieties of almonds are mixed.

SIZE: Unless otherwise specified, 28/64 inch in thickness.

http://www.almonds.com/sites/default/files/content/attachments/standards_grades_pdf_technical_kit.pdf

ענף השקדים באוסטרליה

שטחי המטעים באוסטרליה התרחבו מ 35 אלף דונם בשנת 2000 ל כ 400 אלף דונם ב 2017. ב 2016 ו ב 2017 נטעו שטחים נרחבים והם צפויים להגיע לניבה בשנים הקרובות. ב 2017 היו באוסטרליה 100 אלף דונם שעדיין אינם מניבים (כ 26% משטח המטעים), בנוסף כ 30% מהעצם המניבים עדין לא נמצאים בניבה מלאה. פוטנציאל היבול באוסטרליה בשנים הבאות על פי הקף המטעים כיום הוא כ 100-120 אלף טון. נראה כי היקף הנטיעות באוסטרליה לא צפוי לגדול, בניגוד לקליפורניה ולספרד שם צפויות נטיעות חדשות. כמחצית משטח המטעים באוסטרליה, כ 180 אלף דונם, הוא מהזן Nonpareil, מתוכם כ 130 אלף דונם בניבה מלאה. הזנים המניבים העיקריים באוסטרליה ב 2017 היו ה Nonparail עם כ 40 אלף טון, לאחריו Carmel עם כ 28 אלף טון וה Price עם כ 7,000 טון.

היבול ב 2017 היה כ 80 אלף טון, הנמוך ביותר מאז 2014. הירידה נגרמה בשל תנאי מזג האוויר בתקופת הפריחה והחנטה. הצריכה לנפש באוסטרליה, כ 1 ק"ג לשנה ב 2017/18, נמצאת במגמת צמיחה. כמחצית מהשקדים משווקים כרכיבים במוצרים אחרים. לגידול בצריכה 3 מנועי צמיחה: טעם טוב, וורסטיליות בשימוש ותרומה חיובית לבריאות. שקדים הם המוצר ההורטיקולטורי בעל הערך הגבוה ביותר המיוצא מאוסטרליה (1,3).

יצוא מאוסטרליה ופיתוח שווקים חדשים

ענף השקדים באוסטרליה מכונן יצוא ורק כשליש מהיבול נמכר בשוק המקומי. ב 2017 יוצאו כ 54 אלף טון. בשוק המקומי נצרכו כ 26 אלף טון; כ 23 אלף טון מגידול מקומי בנוסף לכ 3,000 טון יבוא.

יצוא גלעיני השקדים גבוה אך במעט מיוצא השקדים בקליפתם, ב 2017/18 יוצאו כ 33.6 אלף טון של גלעינים ו 29.7 אלף טון של שקדים בקליפתם.

יעדי היצוא העיקריים ליצוא גלעיני שקדים ושקדים בקליפתם מסוכמים בתרשימים 9 ו 10.

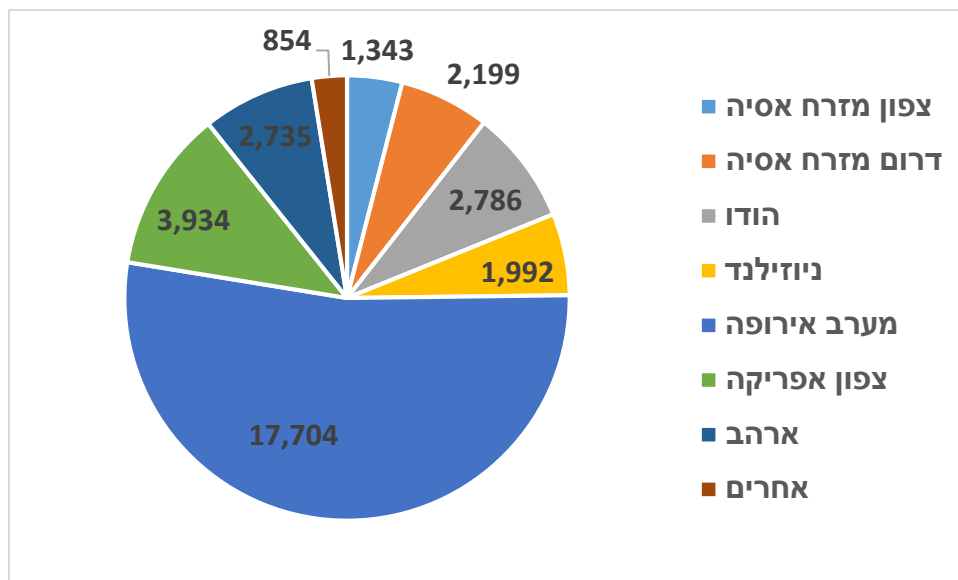
אירופה היא היעד העיקרי ליצוא גלעיני שקדים מאוסטרליה. אליה יוצאו ב 2017/18 כ 19 אלף טון, מרביתם (18 אלף טון) גלעיני שקדים למערב אירופה בשווי של כ 130 מיליון דולר אוטרלי. הודו וויטנאם הם היעדים העיקריים ליצוא שקדים בקליפתם עם 78% ו 15% מהיצוא של שקדים בקליפתם מאוסטרליה ב 2017/18, בהתאמה.

סך יצוא השקדים לאסיה והפסיפיק הסתכם ב 28 אלף טון בשווי של כ 236 מיליון דולר אוטרלי, מתוכם כ 8 אלף טון גלעיני שקדים בשווי של 66 מיליון דולר אוטרליים. להודו יוצאו כ 23 אלף טון שקדים בקליפתם וכ 3,000 טון גלעיני שקדים. לווויטנאם יוצאו כ 4,800 טון שקדים בקליפתם וכ 1,000 טון גלעיני שקדים. למזרח התיכון ואפריקה יוצאו כ 5,000 טון, מרביתם גלעינים בשווי של כ 40 מיליון דולר אוטרלי. מתוכם יוצאו כ 170 טון שקדים בקליפתם וכ 4,000 טון גלעיני שקדים לאיחוד האמירויות.

למרות הירידה ביבול ב 2017 היצוא להודו גדל בעונת 2017/18 ב 23%, היצוא לאיחוד האמירויות גדל בכ 35% והיצוא לויטנאם בכ 46% (1).

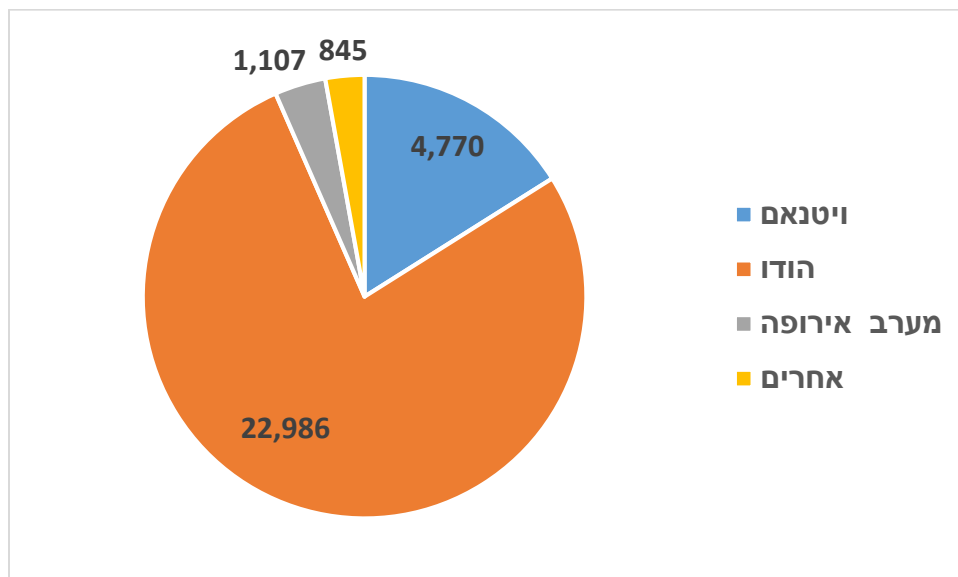
התערוכות החשובות במסחר מהוות רכיב מפתח בפיתוח היצוא מאוסטרליה. ב 2017/18 הוצג הענף בתערוכת Anuga בגרמניה ובתערוכת Gulfoods בדובאי. התערוכה בדובאי היא אבן שואבת ללקוחות מרכזיים מהודו וכן מהמזרח התיכון ואפריקה. באוסטרליה נעשה מאמץ להגדיל גם את היצוא לסין. נציגים מאוסטרליה השתתפו בתערוכת Sial China, ב China Tree Nut Conference וב Asia Fruit Logistica בהונג קונג. לאוסטרליה וסין יש הסכם סחר חופשי (1).

תרשים 9: יצוא גלעיני שקדים מאוסטרליה ב 2017/18 , יעדים עיקריים בטונות

מקור: ABA

תרשים 10: יצוא שקדים בקליפה מאוסטרליה ב 2017/18 , יעדים עיקריים בטונות

מקור: ABA

ענף השקדים באירופה

שטחי גידול יבולים

יבול השקדים ושטחי הגידול של שקדים באירופה מתרחבים. שטח הגידול באירופה עלה מ 6.4 מיליון דונם ב 2013 ל 7.4 מיליון דונם ב 2017. (3).

ספרד היא היצרנית הגדולה ביותר של גלעיני שקדים באירופה. יצרניות נוספות באירופה הן יון עם יצור של כ 8,000 טון ואיטליה עם כ 6,000 טון.

ספרד

שטחי הגידול בספרד במגמת עליה. תחזית היבולים ל 2018/19 היא 84 אלף טון (במונחי גלעינים), עליה של 9% מהיבול בעונה שקדמה לה (טבלה 5). הזנים הפופולריים ביותר בספרד הם, Valencia, Marcona, Langueta, Amarga I Mallorca (6).

טבלה 5: יבול השקדים בספרד (על בסיס גלעינים), בטונות

שנה	2016/17	2017/18	2018/19
יבול	60,212	77,424	84,000

USDA: EU-28 Tree Nuts Annual 2018

בטבלה 6 מוצגת התפתחות ענף השקדים בספרד בשנים 2007 עד 2017. לאחר מספר שנים של צמצום בשטחי המטעים, החל משנת 2015 חלה עליה בשטחי המטעים. בשנת 2017 הגיע השטח הנטוע לכ 6.3 מיליון דונם בהשוואה ל 5.6 מיליון דונם בשנת 2007. יבול השקדים בקליפתם הגיע ב 2017 ל 240 אלף טון (שווה ערך לכ 72 אלף טון גלעיני שקדים) ולערך של 356 מיליון אירו לחקלאים. היבול הממוצע לדונם במונחי גלעינים השתפר בשנים האחרונות והגיע לכ 150 ק"ג לדונם ב 2017. יבול זה דומה ליבול בארץ (ראה בהמשך) ונמוך משמעותית מהיבול הממוצע בקליפורניה, כ 250 ק"ג לדונם.

מאז שנת 2012 נמצא המחיר לחקלאי בעליה. בשנת 2017 היה המחיר שקיבל החקלאי עבור ק"ג אחד של שקדים קלופים כ 4.8 אירו לק"ג בהשוואה לכ 3 אירו בלבד בשנת 2012. השיפור בזנים, בשיטות ההשקיה והעליה במחירים העלו את הרווחיות של הגידול והביאו לנטיעה של שקדים במקום גידולים אחרים. בדרום המדינה החקלאים מחליפים גידול חיטה וחמניות בשקדים. מועצת מגדלי השקדים הספרדית צופה כי היבול יוכפל בשבע השנים הבאות. עיבוד השקדים נמצא אף הוא בעליה (6). אגודת מפצחי השקדים בספרד (the Spanish Almond Cracker Association) הודיעה ב 2019 על פתיחת 3 מפעלים חדשים בנוסף ל 56 שכבר קיימים (3).

עם זאת, המחלה הבקטריאלית *Xylella fastidiosa* מהווה איום גובר על גידולי האגוזים בספרד. האמצעים הפיטוסניטריים הננקטים נגדה כוללים השמדת חומר צמחי נגוע ואיסור על הוצאת חומר צמחי מאזורים נגועים (6).

דוגמאות לחברות בענף השקדים בספרד: Almendras Lopez | LLOPIS, Coato, Almendras Francisco Morales (3).

טבלה 6: התפתחות ענף השקדים בספרד*

שנה	שטח נטוע באלפי דונם	שטח מניב באלפי דונם	יבול באלפי טון (על בסיס שקדים בקליפה)	יבול ממוצע בק"ג לדונם במונחי גלעיני שקדים	מחיר לחקלאי באירו ל1 ק"ג גלעיני שקדים	מחיר לחקלאי באירו ל100 ק"ג שקדים בקליפה	סה"כ ערך היבול לחקלאיים באלפי אירו
2007	5,638	5,376	188	115.4	2.92	88.74	166,526
2008	5,669	5,410	180	109.8	2.85	86.62	156,005
2009	5,626	5,362	271	166.8	2.03	61.63	166,824
2010	5,478	5,176	222	128.2	2.39	72.67	161,485
2011	5,363	5,074	211	137.2	2.27	68.79	145,270
2012	5,302	5,031	212	139.1	2.96	89.74	190,305
2013	5,341	5,027	143	93.9	4.93	149.42	213,792
2014	5,270	4,875	196	132.7	4.87	147.59	288,832
2015	5,486	4,877	209	141.4	6.12	185.48	388,475
2016	5,837	4,986	199	131.7	5.70	172.82	343,509
2017	6,336	5,257	244	153.2	4.83	146.23	356,620

MAPAMA

*3.3 ק"ג שקדים בקליפתם שווים ל 1 ק"ג גלעיני שקדים

איטליה

איטליה היא היצרנית השניה בגודלה של שקדים באיחוד האירופי, אזורי הגידול העיקריים הם סיציליה ופוגליה (Puglia) בשני אזורים אלה נטועים כ 90% ממטעי השקדים של איטליה.

הזנים המובילים באיטליה הם: Tuono, Pizzuta d'Avola, Fascionello, Filippo Ceo, Fragiulio Grande, Falsa, Ferrangnes I Bares. תחזית יבול השקדים באיטליה לעונת 2018/19 היתה 16 אלף טון, עליה של 2.6% מהיבול בשנה שקדמה לה (טבלה 7) (6).

טבלה 7: יבול השקדים באיטליה (במונחי גלעינים) בטונות

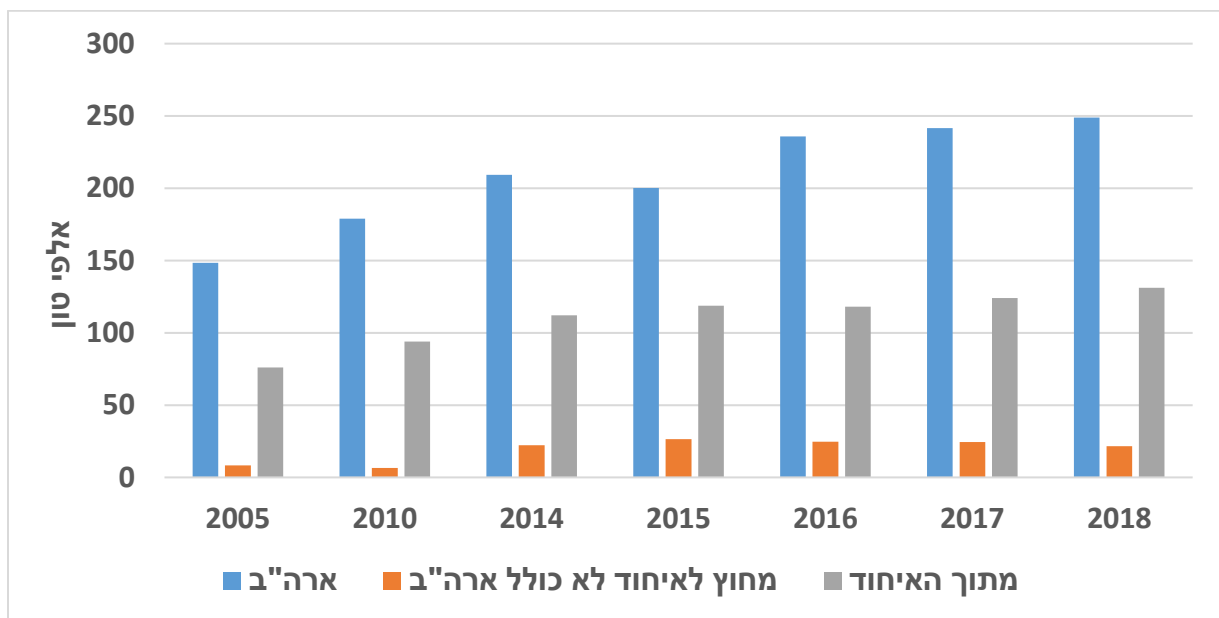
שנה	2016/17	2017/18	2018/19
יבול	26,000	15,600	16,000

USDA: EU-28 Tree Nuts Annual 2018

השוק האירופאי לשקדים יבוא לאיחוד האירופי וסחר בין מדינות האיחוד

האיחוד האירופי הוא מבין השווקים המובילים הן ביצור והן בצריכה. השוק האירופי הוא גם שוק היעד הגדול ביותר ליצוא מקליפורניה (כ 30% מהיצוא) כאשר ספרד היא היבואנית המובילה. בתרשים 11 מסוכמת התפתחות היבוא של גלעיני שקדים (HS 0802129000) לאיחוד האירופי בחלוקה ליבוא מארה"ב, ממדינות מחוץ לאיחוד לא כולל ארה"ב ומתוך מדינות אחרות באיחוד. הצריכה של גלעיני שקדים באירופה עלתה במונחים כמותיים בשיעור ממוצע של 6% בשנים 2013-2017 והגיעה ל 326 אלף טון ב 2017. לצריכת השקדים באירופה דפוס עונתי. הצריכה בשיאה בתקופת החגים הנוצריים. באירופה כ 60% מהשקדים נצרכים כחטיף, היתרה משמשת בתעשיית המזון. בעיקר ליצור מרציפן (3).

תרשים 11: התפתחות היבוא של גלעיני שקדים לאיחוד האירופי (EU 28) באלפי טון

Eurostat

בטבלה 11 מוצגים מקורות היבוא של גלעיני שקדים לאיחוד האירופי. מהנתונים המסוכמים בתרשים 11 ובטבלה 11 עולה כי בין השנים 2014 ל 2018 גדל היבוא של גלעיני שקדים לאיחוד האירופי מיעדים אשר מחוץ לאיחוד האירופי בכ 20% מכ 230 אלף טון ל כ 270 אלף טון. המקור העיקרי ובפער גדול מהמקורות האחרים ליבוא גלעינים לאיחוד האירופי היא ארה"ב, ממנה יובאו ב 2018 כ 250 אלף טון גלעינים מתוך כ 270 אלף טון שיובאו לאיחוד ב 2018. הגידול המתמיד ביצוא שקדים מארה"ב נתמך באינטנסיביות על ידי פעילות הקד"מ של ה Almond Board of California.

יבוא ממדינות מתפתחות מהווה רק אחוז אחד מסך היבוא של גלעיני שקדים לאיחוד האירופי. עם זאת, מעניין לציין, כי יבוא השקדים מסוריה עלה בין השנים 2013 ל 2017 מ 65 טון ל 728 טון, למרות מלחמת האזרחים (3).

טבלה 11: מקורות היבוא של גלעיני שקדים לאיחוד האירופי (EU 28) ממקורות מחוץ לאיחוד האירופי, כמויות בטון

שנה מקור	2018	2017	2016	2015	2014	2010	2005
ארה"ב	248,835	241,670	235,852	200,269	209,157	178,922	148,442
אוסטרליה	17,879	22,118	22,238	23,948	19,451	4,908	2,105
צ'ילה	1,069	461	857	858	186	604	2,658
סוריה	673	728	590	345	30	99	150
קנדה	281	424	293	443	271	195	190
סין	156	63	2	100	121	56	669
מרוקו	155	64	129	136	167	104	167
ישראל	142	74	25	32	108	2	40
אחרים	1,129	468	569	496	1,677	512	2,361
סה"כ	270,319	266,070	260,555	226,627	231,168	185,402	156,782

Eurostat

בטבלה 12 מסוכמת התפתחות היבוא של גלעיני שקדים ליעדים עיקריים באיחוד האירופי ממקורות מחוץ לאיחוד (בעיקר מארה"ב). ניתן להתרשם כי שוק היבוא לשקדים באירופה מאד ריכוזי. ספרד וגרמניה הם השווקים הגדולים ביותר באירופה ליבוא שקדים. כמחצית מכלל היבוא מופנה לשווקים אלה. בשנים 2013 עד 2016 גדל שוק היבוא של גלעיני שקדים לספרד בקצב המהיר ביותר באירופה. בעוד שכמות היבוא לגרמניה נותרה קבועה בתקופה הנסקרת, כמות היבוא לספרד גדלה באותה תקופה בכ 50% מכ 60 אלף טון לכ 94 אלף טון. גם באיטליה ובהולנד יש גידול בביקוש. ב 2018 הסתכם היבוא לאיטליה בכ 30 אלף טון בהשוואה לכ 20 אלף טון ב 2013. נמלים חשובים נוספים ליבוא שקדים בנוסף לנמל ברצלונה הם המבורג בגרמניה ורוטרדם בהולנד (3).

טבלה 12: יבוא של גלעיני שקדים בטונות לאיחוד האירופי ממקורות מחוץ לאיחוד, יעדים עיקריים

2018	2017	2016	2015	2014	2013	
94,960	92,356	97,365	79,315	71,165	60,070	ספרד
61,315	65,202	56,393	55,758	58,803	59,793	גרמניה
30,544	28,076	30,044	21,891	26,139	21,993	איטליה
25,106	22,889	22,523	18,041	20,134	18,764	הולנד
14,417	15,414	13,994	13,292	10,932	11,786	בריטניה
12,055	12,387	10,509	8,683	10,169	10,096	צרפת
9,337	8,894	10,211	10,314	10,888	9,172	בלגיה
22,508	20,847	19,512	19,351	22,946	22,490	אחרים
270,242	266,065	260,552	226,645	231,176	214,164	סה"כ

Eurostat

בטבלה 13 מסוכמת התפתחות הסחר בגלעיני שקדים בין מדינות האיחוד האירופי. בטבלה מוצגים נתוני היבוא של גלעיני שקדים ליעדים עיקריים באיחוד האירופי ממקורות בתוך האיחוד. מרבית היבוא של מדינות באיחוד ממדינות אחרות באיחוד הוא למעשה יצוא מחדש של שקדים שיובאו ממקורות מחוץ לאיחוד, בעיקר מארה"ב,

מהנתונים עולה כי כ-130 אלף טון גלעיני שקדים נסחרו ב-2018 בין מדינות האיחוד האירופי. גרמניה, צרפת ואיטליה הם השווקים החשובים ביותר לסחר בין מדינות האיחוד האירופי. ב-2018 יובאו לגרמניה כ-33 אלף טון, לצרפת כ-26 אלף טון ולאיטליה כ-17 אלף טון ממדינות אחרות באיחוד האירופי.

טבלה 13: סחר בגלעיני שקדים בין מדינות האיחוד האירופי, יבוא בטונות ממקורות באיחוד האירופי

2018	2017	2016	2015	2014	2013	
33,267	30,318	29,809	36,023	33,361	28,454	גרמניה
26,449	25,997	26,098	25,524	22,193	22,724	צרפת
17,020	14,081	11,485	11,679	8,350	9,385	איטליה
7,726	10,059	7,103	3,931	4,335	3,881	הולנד
7,279	7,005	7,193	6,856	6,208	7,454	בריטניה
5,552	4,419	3,117	4,831	3,729	4,845	ספרד
5,192	5,453	6,824	5,984	5,873	5,910	בלגיה
28,800	26,702	26,398	23,847	27,960	24,789	אחרים
131,285	124,035	118,028	118,674	112,009	107,441	סה"כ

Eurostat

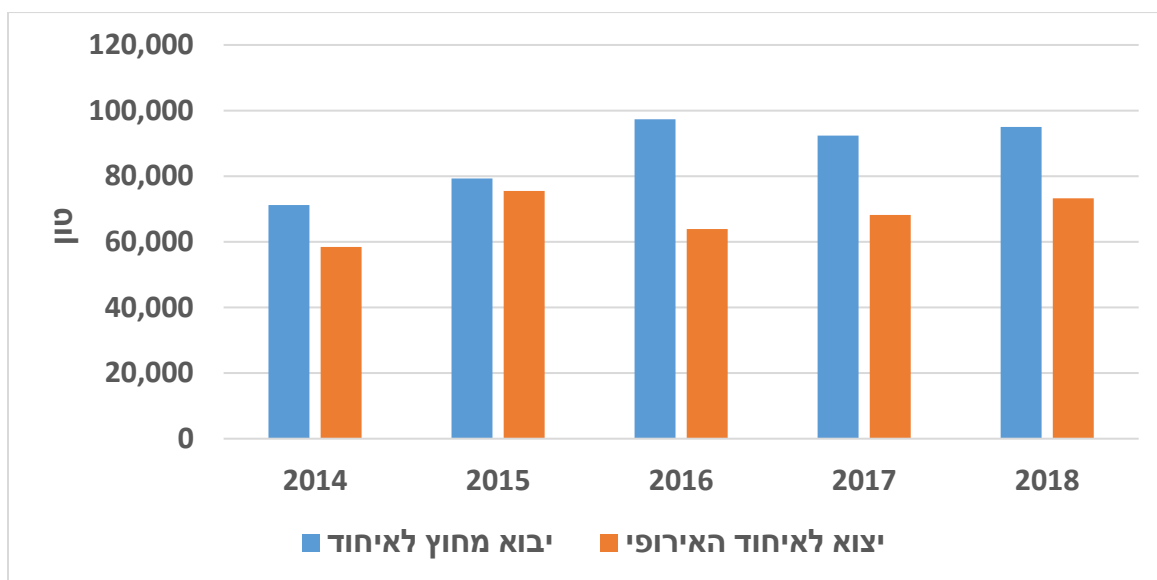
כאמור, ספרד היא שוק היבוא הגדול ביותר לגלעיני שקדים מארה"ב באירופה. ב-2018 יוצאו מארה"ב לספרד שקדים בערך של כ-500 מיליון דולר, מרביתם גלעיני שקדים. בתרשים 12 מסוכם הסחר (יבוא ויבוא) בגלעיני שקדים בספרד. ב-2018 יוצאו מספרד יוצאו כ-95 אלף טון גלעיני שקדים שהם שווי ערך ל-77% מכ-95 אלף טון גלעיני שקדים שיובאו לספרד ממחוז לאיחוד, יש לזכור כי ספרד היא גם מדינת גידול של שקדים.

צריכת השקדים הגבוהה ביותר באירופה היא בגרמניה, עם צריכה של 73 אלף טון ב-2016. אחריה, איטליה עם 41 אלף טון, צרפת 36 אלף טון, בריטניה 23 אלף טון, הולנד 15 אלף טון ויוון 12 אלף טון.

ספרד מובילה בצריכה לנפש עם צריכה משעורת של 3.15 ק"ג לנפש לשנה, לאחריה גרמניה, הולנד ויוון עם כ-1.7 ק"ג לשנה, ואיטליה עם 1.4 ק"ג לשנה. בגרמניה שקדים מצופים בשוקולד מאד פופולריים, כמו גם מרציפן (3).

כמויות ניכרות של השקדים המיוצאים מחדש, עוברים עיבוד כגון קליה, המלחה, הלבנה, חיתוך וכו'. בנוסף להיותה מרכז סחר חשוב, ספרד היא מרכז לעיבוד והפצה של שקדים מיובאים מעובדים למדינות אחרות באירופה. בספרד השקדים נצרכים הן כפירות יבשים והן כרכיבים במוצרים אחרים.

תרשים 12: סחר בגלעיני שקדים בספרד, יבוא בטון מיעדים מחוץ לאיחוד האירופי (EU-28) ויצוא ליעדים באיחוד האירופי

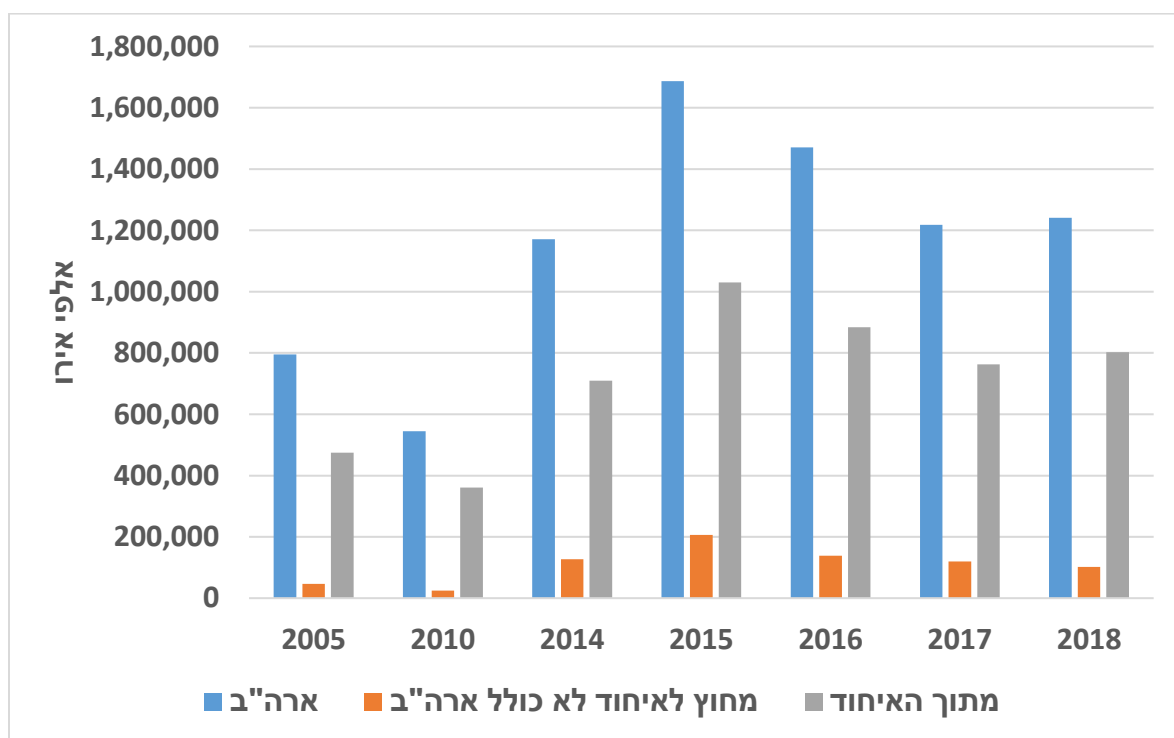

Eurostat

ערך היבוא

התפתחות ערך היבוא של גלעיני שקדים לאיחוד האירופי באלפי אירו CIF ממקורות עיקריים מסוכמת בתרשים 13. ערך היבוא ירד מכ 2.5 מיליארד אירו CIF ב 2016 ל כ 2.14 מיליארד אירו ב 2018. כמויות היבוא באותה תקופה עלו במתינות מכ 260 אלף טון ל כ 270 אלף טון. הירידה בערך היבוא היא ככל הנראה, כתוצאה מירידת מחירים שנגרמה בעקבות העליה, המתונה, בהיצע.

תרשים 13 : התפתחות ערך היבוא של גלעיני שקדים לאיחוד האירופי (EU 28) באלפי אירו CIF

Eurostat

ערך היבוא באירו לק"ג של גלעיני שקדים בשער הנמל בדולר לק"ג CIF (Cost Insurance & Freight) מסוכם בטבלה 14. גם מטבלה 14 ניתן להתרשם כי ערכי היבוא של השקדים ירדו, בד"כ, בין השנים 2016 ל 2018. עוד ניתן ללמוד כי ערך היבוא של גלעיני שקדים מארה"ב נע, בד"כ, בין 5 ל 8 אירו לק"ג CIF. יש לזכור כי קיימת שונות בין המחירים בהתאם לזן ולגודל הגלעין. ערך היבוא של גלעיני שקדים מישראל גבוה, בד"כ, מזה של גלעיני שקדים המיובאים מהמקורות האחרים, בכללם ארה"ב.

טבלה 14: ערך באירו לק"ג CIF של גלעיני שקדים המיובאים לאיחוד האירופי (EU 28) ממקורות מחוץ לאיחוד האירופי

שנה	2005	2010	2014	2015	2016	2017	2018
מקור							
ארה"ב	5.4	3.1	5.6	8.4	6.2	5.0	5.0
אוסטרליה	5.2	3.8	5.8	7.8	5.6	4.8	4.5
צ'ילה	6.5	4.2	7.1	9.4	6.0	6.3	6.8
סוריה	5.9	3.3	5.6	8.7	5.7	5.4	5.0
קנדה	5.8	3.0	2.6	3.7	3.2	2.5	3.8
סין	2.8	2.4	5.0	7.5	10.7	4.9	4.9
מרוקו	4.6	3.8	6.6	7.9	5.9	5.7	5.9
ישראל	6.6	9.8	6.2	10.2	10.6	9.4	6.1

Eurostat

מחירים של שקדים בשוק האירופאי

המחירים בענף השקדים משתנים בהתאם להיקפי היבול בארה"ב ובמידה פחותה בהתאם ליבולים בספרד. בשנים של יבולים גדולים מידי המחירים צונחים. לזנים מסוימים כגון, Nonpareil מחירים גבוהים יותר.

ערך היבוא CIF (Cost Insurance & Freight) (טבלה 14) הוא בערך כמחצית מהמחיר הקמעוני. במקרים בהם המוצר הקמעוני נמכר ישירות לרשתות פער התיווך נמוך יותר. המחיר הממוצע לשקדים באירופה נע בין 10 ל 15 אירו לק"ג, בהתאם לגודל ולמותג (3).

הוספת ערך למוצר אפשרית באמצעות שיפור האיכות ועמידה בסטנדרטים וולונטריים, לדוגמה, מוצרים מגידול אורגני או מוצרי סחר הוגן. אישורים על בטיחות מזון, מלווים בבדיקות מעבדה, ועמידה בסטנדרט לאחריות חברתית **Corporate social responsibility (CSR)** יכולים להוות יתרון בשוק האירופאי (3).

למרות הירידה בערך היבוא, צפוי כי הביקוש לשקדים באיחוד האירופי יעלה. המגמות המניעות את העליה בביקוש הן ביקוש למזון בריא, מזון טבעוני, מזון ללא גלוטן וחטיפים טבעיים. על פי הניתוח של ה CBI (3) קיימת תחזית לצמיחה בצריכה של 3%-5% לשנה. מועצת השקדים בקליפורניה מקדמת את המכירות של שקדים בעולם כחטיף בריא.

שקדים הם המוצר המוביל ביבוא לאיחוד האירופי מבין האגוזים האכילים (Edible tree nuts). עם זאת, שקדים בשוק האירופאי מתחרים עם סוגים נוספים של אגוזים אכילים. אגוזי קשיו הם המוצר שהפופולריות שלו גדלה בקצב המהיר ביותר מבין האגוזים. נתח השוק של אגוזי קשיו גדל על חשבון זה של השקדים (3).

ערוצי השיווק של שקדים בשוק האירופאי

רבים מהיבואנים באירופה הם גם מגדלים או אורזים ובנוסף עוסקים בעיבוד שקדים, מסחר והפצה לסיטונאיים. לאחר היבוא המוצר מגיע למקטעים שונים של השוק. יבואנים וסיטונאיים מוכרים לעיתים קרובות שקדים לחברות קליה אשר מעבדות את השקדים ואורזים למכירה סופית. יבואנים וסיטונאיים אחרים קולים ואורזים בעצמם. היבואנים מכירים, בד"כ, היטב את השוק האירופי ולכן הם מקור מידע טוב ליבואנים אודות ההתפתחויות בשוק. לספקים מומלץ לבסס יחסים ארוכי טווח עם יבואנים ידועים. יבואנים ידועים מבצעים לעיתים קרובות מבדקים ומבקרים בארצות הגידול. יבואנים חדשים יאלצו לעיתים קרובות להציע את אותה האיכות כמו המתחרים במחיר נמוך יותר לצורך יצירת קשרים עיסקיים (3).

דוגמאות ליבואנים וסוחרים כוללים את:

Importaco (Spain), Fuster Nuts (SPAIN), Romani (Spain), Almendras (Spain), Seeberger (Germany), Nutland (Netherlands) | Besana (Italy).

חברות לחטיפים ואריזה

נתח השוק של חטיפי אגוזים מהווה את נתח השוק הגדול ביותר של שקדים במונחים כמותיים בשוק האירופאי. מגוון של חברות העוסקות באריזה וצליה מייצגות את מקטע החטיפים. רוב השקדים המומלחים וחטיפי השקדים נמכרים באריזות של מותגים פרטיים. נתח השוק של מותגים פרטיים בבעלות של רשתות קמעוניות גדל אף הוא. בנוסף, כמויות משמעותיות נמכרות ללא מיתוג במיוחד במרכז אירופה ומזרחה (3).

דוגמאות לחברות מובילות בתחום חטיפי השקדים והאריזה בשוק האירופי כוללות את:

- [Coselva](#) — Spain;
- [Importaco](#) — Spain;
- [Intersnack](#) — headquartered in Germany but active in several countries;
- [Seeberger](#) — retail snacks, Germany;
- [Ireco](#) — roasting company, Luxembourg;
- [Farmer's Snack](#) — retail snack, Germany;
- [East End Foods](#) — United Kingdom;
- [Humidinger](#) — retail snacks, United Kingdom;
- [Crazy Jack](#) — organic retail snacks owned by Community Foods, United Kingdom;
- [Noberasco](#) — retail snacks, Italy.

סוכנים

סוכנים הקשורים למסחר בשקדים מבצעים בד"כ אחת משתי סוגי פעילויות: משא ומתן בלתי תלוי עבור לקוחותיהם וכמתווכים בין קונים למוכרים. העמלה עבור התיווך היא בד"כ 2%-4%. ספקים ממקורות חדשים נעזרים, לעיתים, במתווכים על מנת להשתתף במכרזים של מותגים פרטיים ברשתות קמעוניות באירופה (3).

בין הסוכנים המובילים נמנים:

Fuster Nuts (Spain), Drynuts (Spain), hpm Warenhandelsagentur (Germany), MW Nuts (Germany)

חברות לאריזה ויצור חטיפים

נתח השוק של החטיפים באיחוד האירופי גדול. חברות שונות עוסקות באריזה, קליה או אפיה. רוב השקדים המומלחים והחטיפים נמכרים באריזות קמעוניות של מותגים פרטיים, נתח השוק של מותגים פרטיים בבעלות של רשתות קמעוניות נמצא בצמיחה. בנוסף כמויות משמעותיות של חטיפי שקדים נמכרות ללא מיתוג בעיקר במרכז אירופה ובמזרחה (3).

דוגמאות חברות ליצור חטיפים משקדים ולאריזת שקדים:

Coselva — Spain; Importaco — Spain; Intersnack — headquartered in Germany but active in several countries; Seeberger — retail snacks, Germany; Ireco — roasting company, Luxembourg; Farmer's Snack — retail snack, Germany; East End Foods — United Kingdom; Humidinger — retail snacks, United Kingdom; Crazy Jack — organic retail snacks owned by Community Foods, United Kingdom; Noberasco — retail snacks, Italy.

עיבוד תעשייתי

חברות לריבות ולמרציפן הם החלק הארי של תעשיית המזון המשתמשת בשקדים כרכיב. מותג גדול המקדם שקדים מקליפורניה הוא Rafaello (שוקולד ופרלינים) המותג שייך לקבוצת Ferrero Group. מספר גדול של יצרני שוקולד משתמשים בשקדים כרכיב, כולל חברות ליצור מרציפן, כמו Caldic | Odense Marzipan, Lubecker. שקדים משמשים באפיה ביתית ותעשייתית. גם יצרני חטיפי פירות ואגוזים, מוזלי וממרחי אגוזים משתמשים בשקדים. קטגוריה הגדלה משמעותית היא חלב שקדים. מותגים ידועים של חלב שקדים הם Isola | Alpro, Joya | Bio (3).

מידע על חברות הלוקחות חלק בשרשרת השיווק של שקדים בשוק האירופי ניתן למצוא באתר של:

FRUCOM, the European Federation of the Trade in Dried Fruit & Edible Nuts³

סטנדרטים בשיווק, תוויות ואריזה

לצורך השיווק השקדים מסווגים לפי תכונות הגודל, צורה ופוטנציאל ההלבנה (blanchability).

דרישות האיכות הבסיסיות כוללות:

- שקדים שלמים (לא יותר מ 1/8 מהם שבורים) במסחר בתפוזות
- צבע- טבעי או מולבן
- ללא גופים זרים, חרקים, עובש, נקודות, קלקולים וכו'
- טעם
- לחות מירבית 6.5%

דרישות איכות ספציפיות:

באיחוד האירופי לא קיימת הגדרה פורמלית לאיכות שקדים. בד"כ משתמשים בהגדרה של ה United Nation Economic Commissions for Europe (UNECE)⁴

- סיווג דרגת איכות - על פי ה UNECE ישנן שלוש דרגות איכות: Extra Class, Class I, Class II.

³ <https://www.frucom.eu/>

⁴ <http://www.unece.org/trade/agr/standard/dry/DDP-Standards.html>

- גודל: אין הגדרות גודל רשמיות של האיחוד האירופי. הגדרות הגודל הנפוצות ביותר גם של ה UNECE מסווגות את הגודל לפי קוטר גלעין מינימלי או על ידי מספר הגלעינים ב 100 גר או אונקיה אחת (28.35 גר). מועצת השקדים בקליפורניה פתחה סיווג יותר מפורט עבור זנים מסוימים⁵.
- תכונות מיוחדות: בחיי המעשה האיכות והמחיר מבוססים על תכונות השקד, כגון מראה וזן אשר קובעות את הטעם.

בטיחות מזון

הדרישות לבטיחות מזון החלות על מזון באיחוד האירופי חלות גם על מזון מיובא. תוספים חייבים להיות מאושרים. אין לחרוג ברמת השאריות של חומרי ההדברה וכן ברמת המיקוטוקסינים והחומרים המשמרים. התוויות חייבות לכלול מידע על אלרגנים. רמת השאריות המקסימלית המותרת (MRL) של חומרי הדברה בשקדים היא 0.01 לק"ג, רמה זאת עשויה להשתנות ב 2020⁶. ביוני 2018 פורסמה תקנה הקובעת רמת השאריות המקסימלית המותרת של Fosetyl כ 500 ppm בכל קבוצת הפירות האגוזיים כולל שקדים⁷. החל מפברואר 2019 רמת השאריות המותרת של חומר ההדברה iprodione היא 0.01 ppm⁸.

Aflatoxins הם הסיבה הנפוצה ביותר לפסילת משלוחי שקדים המיוצאים לאירופה. ב 2018 נפסלו 35 משלוחי שקדים, בעיקר מארה"ב (3).

PRE EXPORT CHECK (PEC)

בסוף 2019 תיכנס לתוקף תקנה EU 2017/625⁹ במקום תקנה EU 822/2004. טיוטה של התקנה החדשה ניתן למצוא בקישור:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1568713707518&uri=PI_COM:Ares\(2019\)3883724](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1568713707518&uri=PI_COM:Ares(2019)3883724)

תוויות של שקדים ארוזים ליצוא בתפזורת חייבות לכלול את הפרטים הבאים:

- שם המוצר, כגון: גלעיני שקדים או שקדים. ניתן להוסיף תיאורים נוספים, כגון: שקדים שלמים או שקדים שלמים מולבנים, בד"כ, מצויין גם שם הזן.
- מקור המוצר
- מאפיינים מסחריים: סיווג האיכות, גודל, משקל נקי. נפוץ אך לא חובה לציין את שנת היבול ותאריך מומלץ לשימוש (best before).
- הוראות אחסון – הוראות אחסון והובלה חשובות מאד בשל תכולת השמן הגבוהה, אשר יכול להשפיע לרעה על איכות המוצר אם לא מטופל כראוי.
- זיהוי החלקה, פרטי המגדל, האורז, המפיץ או היבואן. ניתן להחליף את הפירוט בסימן זיהוי.
- באריזה לשיווק קמעוני התווית צריכה להיות בהתאמה לתקנה האירופאית בנושאי תזונה, מקור, אלרגנים ועוד¹⁰.
- שקדים מסווגים כמזון העלול לגרום לתגובה אלרגית. יש להצהיר על שקדים כעל אלרגן פוטנציאלי בכל מוצר בו שקדים מהווים אחד מהרכיבים. אזהרת אלרגנים חייבים להיות על האריזה הקמעונית. מידע על אלרגנים נדרש גם במזונות ארוזים בתפזורת.
- על פי תקנות האיחוד האירופי, אין לטעון ליתרונות בריאותיים כגון מניעה וריפוי של מחלות.
- בשקדים נדרש מידע על ערכים תזונתיים.

⁵ http://www.almonds.com/sites/default/files/content/attachments/standards_grades_pdf_technical_kit.pdf

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0960&from=EN>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0832>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32005R0396>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017R0625>

¹⁰ European Union Regulation on the provision of food information to consumers

דרישות נפוצות ודרישות נישה

- יבואנים אירופאים מבקשים לעיתים קרובות אישור על בטיחות מזון. האישורים הנדרשים הנפוצים ביותר הם ¹²FSSC 22000, ¹¹IFS ו ¹³BRC
- אישורים אודות הגנה על הסביבה, סחר הוגן וגידול אורגני נעשים יותר ויותר פופולריים באירופה.
- החשיבות של יוזמות בתחום הקיימות והאחריות החברתית הולכת וגדלה בענף האגוזים. התוכנית ¹⁴The Sustainable Nut Initiative הושקה על מנת לקדם מקצוענות, קיימות ואיכות בענף.

אריזה

אין כלל לגבי גודל האריזה. האריזה הנפוצה ביותר באיחוד האירופי היא 25 ק"ג, למרות שיש סוחרים רבים המקבלים אריזות במשקל 50 ליברות (22.68 ק"ג). נעשה גם שימוש באריזות במשקל של 5, 10 ו 12.5 ק"ג. השימוש באריזות קרטון לעיתים עם בטנה מפלסטיק נפוץ. שקדים נדרשים לחיי מדף של 12 חודשים לפחות באחסון בתנאים מתאימים. התנאים האופטימליים הם טמפרטורה של 2 – 7 מ"צ, ב 50%-60% לחות.

אין לארוז שקדים עם סיבים או חומר סיבי מכיון שסיבים ספוגים בשמן מאיצים חימום עצמי וקלקול המזון.

יש להגן על המוצר בפני זיהום מיקרוביאלי ואחר, כולל זיהום מחומרי אריזה או מעליית אחוז הלחות במהלך המשלוח.

אסור שהאריזה תעביר צבע, טעם או מאפיינים זרים אחרים, יש לודא שהחומרים הבאים במגע עם המזון בטוחים על מנת להימנע מעבר חומרים בלתי בטוחים למזון (3).

¹¹ <https://www.ifs-certification.com/index.php/en/>

¹² <https://www.fssc22000.com/>

¹³ <https://www.brcgs.com/>

¹⁴ <https://www.sustainablenutinitiative.com/>

השוק לשקדים בהודו¹⁵

האוכלוסיה בהודו היא השניה בגודלה בעולם עם 1.35 מיליארד תושבים ב 2018, מחציתם בני פחות מ 25 שנה. התל"ג בהודו גדל ב 6.8% בשנת הכספים 2018/19. צפוי כי ב 2025 הכלכלה ההודית תהיה הכלכלה השלישית בגודלה בעולם. ערך היבוא של מוצרים מענף החקלאות להודו עלה מ 23.3 מיליארד דולר ב 2013 ל 30.2 מיליארד דולר ב 2017.

הודו היא הצרכנית השניה הגדולה בעולם של שקדים, למרות ששקדים אינם גדלים בהודו. מקורם של כל השקדים הנצרכים הוא ביבוא. הצריכה עלתה מ כ 46.5 אלף טון ב 2013 לכ 83.15 אלף טון ב 2016.

ב 2017 היה ערך היבוא של שקדים בקליפתם להודו 701 אלף דולר, בהשוואה ל 617 אלף דולר ב 2016. 83% מהם יובאו מארה"ב. הביקוש למוצרים מיוחדים, בניהם אגוזים ופירות יבשים גדל בתקופת פסטיבל הסתו ובמיוחד במועד ה Diwali, חג האורות ההודי.

ה USDA מעלה את הקשיים הבאים בסחר עם הודו: הצורך למלא אחר דרישות החוק המקומיות, דרישה למשלוחים של מספר מוצרים יחדיו והסכמי סחר המעניקים עדיפות למדינות מסוימות. הודו מדורגת במקום ה 77 מתוך 190 מקומות במדד Doing Business Report של הבנק העולמי. ממשלת הודו ממשיכה לעלות מכסים על מזון ומוצרי חקלאות מיובאים.

למרות הגידול בביקוש למזון מיובא עם צמיחתו של מעמד הביניים, העליה ברמת החיים והביקוש למזון מערבי היבוא להודו נותר מצומצם בגלל מכס גבוה ומגבלות על היבוא המשתנות לעיתים קרובות, תחרות גדולה מהחקלאות המקומית ותנודות בשער הרופי.

ה USDA ממליץ לבחון את הנושאים הבאים טרם היצוא לשוק ההודי:

- לימוד דרישות החוק ההודי בנושא מזון
- מציאת שותף עסקי מתאים
- בחינת האפשרות להשתתף בתערוכת מזון מקומית לצורך מציאת יבואנים/מפיצים/שותפים
- קביעת תנאים להבטחת התשלום: כגון Letter of credit, תשלום מראש וכו'

שולי רווח מקובלים בערוצי שיווק השונים

2-6%	שחרור ממס והפצה
2-6%	סיטונאים
3-7%	סטוקיסטים
7-12%	מפיצים
3-35%	יבואנים
15-60%	קמעונאים

15

https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=Exporter%20Guide_New%20Delhi_India_8-21-2019.pdf

קידום מכירות

פרסום ותערוכות מקצועיות מפותחים מאד בהודו. פרסום באמצעות הטלוויזיה פופולרי במיוחד. תוכניות בישול מאד פופולריות וקיימות הזדמנויות לשיווק לא ישיר באמצעות תוכניות בישול או שפים. רשתות חברתיות הם דרך זולה ואפקטיבית לשיווק לדור הצעיר.

מגמות צרכניות

- אורבניזציה, עליה ברמת ההכנסה, ורשתות חברתיות משפיעים על הבחירות הצרכניות.
- 30-35% מאוכלוסיית הודו צמחונים ורוב האוכלוסייה אינה צורכת מוצרים מהחי בתקופת החגים.
- בין המוצרים המיובאים להודו ניתן למצוא לעיתים קרובות פירות יבשים ואגוזים.
- חנויות שכונתיות קטנות מאד פופולריות בהודו.
- רוב המזון הארוז נמכר באריזות קטנות על מנת לשמור על מחיר נמוך ומקום אחסון מוגבל.

יבוא מזון: תקנות, סטנדרטים ותהליכים

ב 2011 ה' ¹⁶ Food Safety and Standards Authority of India (FSSAI) יישמה באופן רשמי את ה Food Safety and Standards Rules 2011. כולל מנגנון אכיפה, טכניקות דגימה ונושאים נוספים בסעיף 91 של ה Food Safety and Standards Act 2006.

ב 2017 פרסמה הודו פרוצדורה חדשה לאישור מוצרים – Food Safety and Standards (Approval for Non – Specified Food and Food Ingredients) Regulation, 2017)

מידע נוסף על חוקים הקשורים ליבוא מזון להודו ניתן למצוא בדוח Food and Agricultural Import Regulation and Standards (FAIRS) 2018 report GAIN IN8138¹⁷

תהליכי יבוא ובקרה כלליים

- יבואנים צריכים אישור יבוא לחלק ממוצרי המזון בהתאם ל Food Safety and Standards Authority of India (FSSAI)
- יש צורך לשלוח מראש מסמכים לבקרה לפני היבוא בפועל (PADR) Pre Arrival Document Review דרך סוכן המכס המוסמך (CHA) Custom House Agent
- כאשר המשלוח מגיע על ה CHA לשלוח טופס הצהרה באמצעות ה Custom Single Window Integration for Facilitating Trade (SWIFT)
- על CHA לספק שורה של מסמכים לרשויות המוסמכות

¹⁶ <https://fssai.gov.in/>

¹⁷ http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Food%20and%20Agricultural%20Import%20Regulations%20and%20Standards%20Report_New%20Delhi_India_3-5-2019.pdf

- כל מוצר מזון חייב לשאת תווית בהתאם לתקנות (Food Safety and Standards (Packing and Labelling) Regulation 2011¹⁸

- בעת השחרור מהמכס יש לשלם דמי דגימה עבור בדיקת המסמכים, בקרה ויזואלית ובחינת המוצר
- רשויות המכס מתקפות את הערך המוצהר של המוצר

מידע נוסף על תהליכי יבוא ובקרה ניתן למצוא באתר האינטרנט של FSSAI¹⁹.

מכס

ישראל אינה נחשבת למדינה מעודפת ביצוא תוצרת חקלאית להודו ולכן משלמת מכס לפי התעריף הגבוה, 42 רופיות (כ 2 ₪) לק"ג שקדים בקליפתם ו 120 רופיות (כ 6 ₪) לק"ג גלעיני שקדים. מכס זה מוטל גם על יבוא שקדים מארה"ב. מדינות מועדפות משלמות מכס של 30 (כ 1.5 ₪) ו 95 רופיות (כ 4.7 ₪) לק"ג, בהתאמה.

סיכום פוטנציאל היצוא של שקדים מישראל לשוק הודו

חולשות	חוזקות
הצורך למלא אחר דרישות החוק והתקנות המקומיות דרישה למשלוחים של מספר מוצרים יחידיו שוק מבוזר קניה בתפזורת מספר גדול של שווקים קמעונאיים וסוחרים פרטיים קטנים הסכמי סחר המעניקים עדיפות למדינות מסוימות	קרבה לשוק
איומים	הזדמנויות
מכסים גבוהים דרישות סניטריות ופיטוסניטריות מחמירות תנודות בשער הרופי תחרות ממדינות הנהנות מקרבה גיאוגרפית תקנות מזון מחמירות	פוטנציאל לצמיחה בביקוש מעמד הביניים נמצא בצמיחה גידול בחשיפה למוצרים בינלאומיים וסגנון חיים מערבי אוכלוסיה גדולה של צמחונים וטבעונים

¹⁸ https://www.fssai.gov.in/upload/uploadfiles/files/Packaging_Labelling_Regulations.pdf

¹⁹ <https://www.fssai.gov.in/>

ענף השקדים בישראל

נתונים כלכליים של ענף השקדים בארץ

בישראל היו נטועים ב-2018 כ-62 אלף דונם, מתוכם 45 אלף דונם בנייה מלאה. כ-36 אלף דונם נטועים במשקים שיתופיים (קיבוצים ומושבנים). השטח הממוצע של חלקה במשקים שיתופיים הוא כ-630 דונם. יתרת השטחים (26 אלף דונם) מעובדת על ידי 145 מגדלים, במשקים אלה שטח הממוצע של חלקה הוא 170 דונם (נתוני שה"מ).

היבול כיום בארץ הוא כ-6,500 טון ועתיד לעלות ל-8,600 טון בשנים הקרובות. רובו ככולו נצרך בשוק המקומי. כ-500 טון מיוצאים בשנה לתורכיה והרשות הפלסטינית. הצריכה לנפש בישראל מעורכת ב-1.1 ק"ג. בשנת 2017 ערכה חברת צנובר ניתוח של רווחיות ענף השקדים עבור תחום כלכלת היצור בשה"מ. עיקרי הממצאים מובאים להלן. מבחינת שרשרת הערך בניתוח עולה כי יש מקום לבדיקה אם התארגנות לשיווק כקואופרטיב, תגדיל את כוח המיקוח של החקלאים, תוזיל את פערי התיווך ותגדיל את הנתח משרשרת הערך שנשאר אצל החקלאים.

עיקרי הממצאים בניתוח הרווחיות של ענף השקדים בארץ שערכה חברת צנובר עבור תחום כלכלת הייצור בשה"מ בשנת 2017

בעלויות היצור נמצא פער של 1,000 ₪ לדונם בין המשקים הפחות יעילים ליעילים ביותר. כאשר ההבדלים נובעים ממחיר המים, גודל המשק (משקים גדולים יעילים יותר), עלות עבודה ועלות הניהול. עלויות היצור במשקים היעילים ביותר היו 2,300 ₪ לדונם לפני הוצאות הנהלה, כלליות, פחת ומימון.

הרווח הממוצע במשקים שנבדקו היה 1,700 ₪ לדונם (לפני הוצאות ניהול, כלליות, פחת ומימון) כאשר הטווח נע בין 500 ₪ לדונם ל-2,600 ₪ לדונם. רווח זה נובע בין השאר מהגנה מכסית, מלווה במחיר עולמי גבוה. עם זאת המחירים תנודתיים ויש להיערך לשנים בהן המחיר יהיה נמוך יותר. על פי התחשיב שנערך על ידי חברת צנובר הורדת מכסים תחייב הורדת המחיר לחקלאי כלומר הרווח התפעולי הממוצע ירד.

קיימת שונות גבוהה ביבול לדונם, בעלויות היצור ובמחיר למגדל בין המשקים השונים שנבדקו. השונות נגזרת בין היתר משונות בתנאי הגידול, גודל המשקים, עלות המים ויכולת המיקוח.

תוצאות הניתוח הכלכלי מראות שענף שקד ממוצע בחישוב ל-20 שנים שווה ערך לענף טוב בגד"ש ולא יותר מכך, ואילו בחישוב לעשר שנים, הגד"ש עדיף. עם זאת, במשקים מצטיינים יש עדיפות לענף השקדים.

נתוני ענף השקדים בארה"ב מצביעים על רווחיות גבוהה יותר בהשוואה לארץ: היבול הממוצע בארה"ב הוא 220-240 ק"ג לדונם, בהשוואה ל-150 ק"ג לדונם בארץ. הרווחיות לדונם בארה"ב לפני הוצאות ניהול, פחת ומימון היא 3,430 ₪ לדונם בהשוואה לרווח ממוצע של 1,700 ₪ לדונם בארץ.

עלות היצור הישירה של ק"ג שקדים בארה"ב היא 9 ₪ לק"ג²⁰, ואילו בישראל 19 ₪ לק"ג, בממוצע ו-16 ₪ לק"ג במשקים מצטיינים.

עלות הגלענים הישראליים בתחשיב לאחר מיון פיצוח והובלה היתה 36 ₪ לק"ג. בעוד שהמחיר הממוצע לק"ג גלענים מקליפורניה לאחר מכס היה כ-30 ₪ לק"ג.

מניתוח שרשרת הערך עולה כי הרווח לסיטונאי לק"ג שקדים הוא 0.7 ₪ לק"ג והמרווח לקמעונאי כ-20 ₪ לק"ג.

²⁰ עלות זאת לא כוללת עלות השימוש בקרקע של 600 ₪ לדונם, עבור השימוש בקרקע, שהם בממוצע 2.4 ₪ לק"ג

ניתוח SWOT של ענף השקדים בארץ

חולשות	חוזקות
<p>יבול נמוך לדונם (כ 150 ק"ג לדונם)</p> <p>הרווחיות הממוצעת לדונם בארץ נמוכה בחצי מזאת שבארה"ב (1,700 ₪ לדונם בהשוואה ל 3,400 ₪ בממוצע לדונם)</p>	<p>הזן המקומי גדול יותר וטעים יותר</p> <p>הצרכנים המקומיים מוכנים לשלם פרמיית מחיר עבור הזן המקומי</p> <p>מגדלים מצטיינים מגיעים לרווח של 2,600 ₪ לדונם</p>
אימים	הזדמנויות
<p>ערך היבוא של השקד הקליפורני בארץ כולל מכס נמוך ממחיר השקד הישראלי בארץ לאחר מיון פיצוח והובלה</p> <p>השקדים מקליפורניה נתמכים בשוק העולמי באמצעות מיתוג וקידום מכירות אינטנסיבי</p> <p>בנתוני הענף הקיימים, תוצאותיו של מגדל ממוצע בחישוב ל 20 שנה שוות ערך לתוצאות טובות בענף הגד"ש</p>	<p>בידול השקד הישראלי בשוקי הארץ והיצוא כמוצר פרמיום איכותי</p> <p>עידוד התארגנות מגדלים בשיווק תחזק את כוח המיקוח של המגדלים בשרשרת הערך ותותיר נתח גדול יותר משרשרת הערך בידי המגדלים</p>

יבוא שקדים

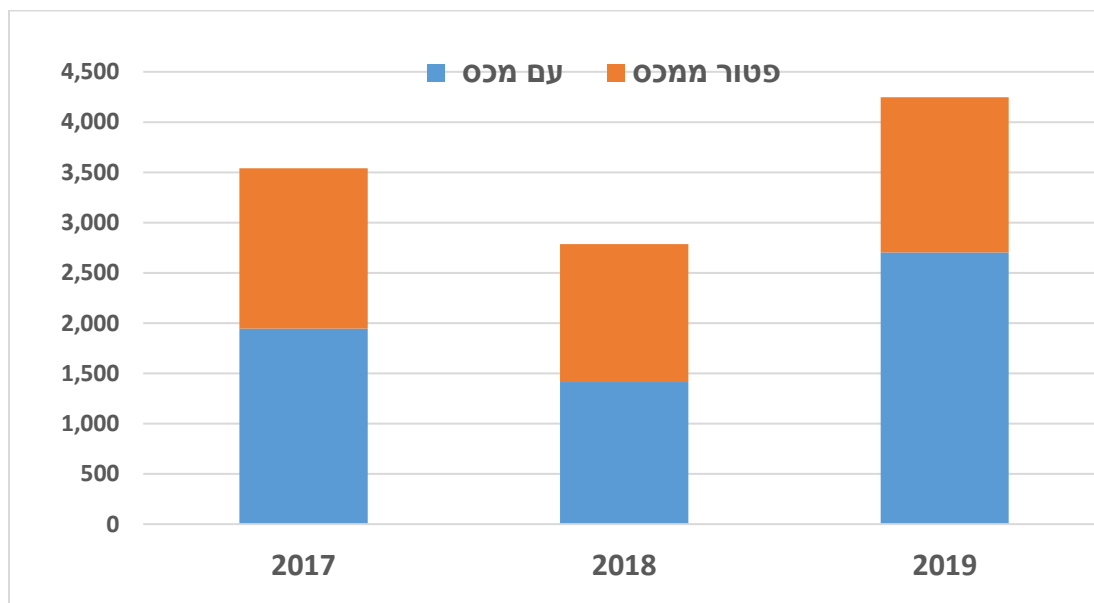
מרבית היבוא של שקדים לארץ הוא מארה"ב. כמויות זניחות של שקדים מיובאים ממקורות אחרים.

בשנים 2017 עד 2019 יובאו מארה"ב כ 3,500 טון גלעיני שקדים בממוצע מידי שנה. על גלעיני השקדים המיובאים מארה"ב מוטל מכס של 1.8 דולר (כ 6.3 ₪, נכון לדצמבר 2019) לק"ג. בשנים אלה יובאו מידי שנה כ 1,500 טון שקדים פטורים ממכס כנגד יבוא של כמות זהה במכס מלא. כלומר, כ 3,000 טון גלעיני שקדים יובאו במכס אפקטיבי של 3.15 ₪ לק"ג. ערך היבוא CIF לפני מכס של גלעיני שקדים מארה"ב היה בין 24 ל 26 ₪ לק"ג.

בשנת 2019 יובאה כמות גדולה יחסית של שקדים בקליפתם מארה"ב, כ 600 טון. מתוכם כ 180 טון יובאו ללא מכס כנגד כמות זהה במכס מלא. על יבוא שקדים בקליפה מארה"ב מוטל מכס של כ 1.35 דולר לק"ג. ערך היבוא CIF לפני מכס של גלעיני שקדים מארה"ב בשנים האחרונות היה כ 20 ₪ לק"ג (משרד החקלאות ופיתוח הכפר).

בתרשים 14 מסוכם יבוא גלעיני שקדים מארה"ב בשנים 2017 עד 2019, בחלוקה למכסות פטורות ממכס ובמכס מלא.

תרשים 14: יבוא גלעיני שקדים מארה"ב בטונות בשנים 2017 עד 2019

מקור: משרד החקלאות ופיתוח הכפר

סיכום

- ענף השקדים העולמי גדל במהירות רבה ושטחי המטעים יותר מאשר הוכפלו מאז 2004. בעונת 2018/19 הסתכם היבול העולמי ב 1.25 מיליון טון (במונחי גלעיני שקדים).
- על פי התחזית של ה International Nut & Dried Fruit Council היבול העולמי צפוי לגדול ב 50% עד שנת 2022.
- יבול השקדים בארה"ב ב 2018 הסתכם ב 1.1 מיליון טון במונחי גלעינים בערך של 5.6 מיליארד דולר.
- באוסטרליה היו נטועים ב 2017 כ 400 אלף דונם שקדים, כ 270 אלף דונם מהם נמצאו בניבה מלאה.
- פוטנציאל היבול באוסטרליה בשנים הבאות הוא כ 100-120 אלף טון.
- היצוא העולמי ב 2017 הגיע ל 944 אלף טון (במונחי גלעינים). מקורו של כ 70% מיצוא השקדים העולמי היה בארה"ב. היצואניות השניות והשלישיות בגודלן היו ספרד עם 9% ואוסטרליה עם 6%.
- ענף השקדים באוסטרליה מכוון יצוא ורק כשליש מהיבול נמכר בשוק המקומי.
- עיקר היצוא של שקדים מארה"ב הוא של גלעיני שקדים. ב 2017/18 יוצאו כ 460 אלף טון גלעיני שקדים, כ 160 אלף טון של שקדים בקליפתם ו 65 טון שקדים מעובדים.
- היעד העיקרי (כ 30%) ליצוא של שקדים מארה"ב הוא אירופה. בעונת 2017/18 יוצאו כ 260 אלף טון שקדים (במונחי גלעינים) למערב אירופה, מתוכם כ 90 אלף טון לספרד.
- הודו היא היבואנית השניה בגודלה בעולם עם יבוא דומה בהיקפו ליבוא לספרד, 110 אלף טון במונחי גלעינים.
- ערך היבוא CIF של שקדים מארה"ב באירופה הוא, בד"כ, בין 5 ל 8 אירו לק"ג.
- ב 2017 יוצאו מאוסטרליה כ 54 אלף טון, מתוכם כ 19 אלף טון לאירופה, מרביתם גלעיני שקדים.
- הודו ווייטנאם הם היעדים העיקריים ליצוא שקדים בקליפתם מאוסטרליה עם יצוא של 78% (23 אלף טון) ו 15% (כ 5,000 טון) ב 2017/18, בהתאמה.
- האיחוד האירופי הוא מבין השווקים המובילים הן ביצור והן בצריכה. הצריכה באיחוד האירופי ב 2017 היתה 326 אלף טון במונחי גלעינים, מתוכם 270 אלף טון יבוא.
- שוק היבוא לשקדים באירופה מאד ריכוזי. ספרד וגרמניה הם השווקים הגדולים ביותר באירופה ליבוא שקדים. כמחצית מכלל היבוא מופנה לשווקים אלה. לספרד יובאו כ 110 אלף טון במונחי גלעינים ב 2017, מרביתם יוצאו מחדש.
- היעדים העיקריים ליצוא שקדים מספרד הם גרמניה, צרפת ואיטליה.
- רבים מהיבואנים בספרד הם גם מגדלים או אורזים ובנוסף עוסקים בעיבוד שקדים, מסחר והפצה לסיטונאים.
- ספרד, היא היצרנית הגדולה ביותר באירופה, עם יבול של 60 אלף טון ב 2017. שטחי הגידול בספרד במגמת עליה. מועצת מגדלי השקדים בספרד צופה כי היבול יוכפל בשבע השנים הבאות.
- היבול הממוצע בספרד הוא כ 150 טון לדונם, בהשוואה לכ 250 טון לדונם בארה"ב.
- בארה"ב קיימים סטנדרטים לאיכות של משרד החקלאות האמריקאי. השימוש בהם הוא וולונטרי.
- בשוק האירופי לא קיימת הגדרה פורמלית לאיכות שקדים. בד"כ משתמשים בהגדרה של ה UNECE יבואנים אירופאים מבקשים לעיתים קרובות אישור על בטיחות מזון. האישורים הנפוצים ביותר הם, IFS²¹ BRC²³ ו FSSC 22000²²
- באירופה אין כלל לגבי גודל האריזה. האריזה הנפוצה ביותר באיחוד האירופי היא 25 ק"ג, למרות שיש סוחרים רבים המקבלים אריזות במשקל 50 ליברות (22.68 ק"ג).
- היבול כיום בארץ הוא כ 6,500 טון ועתיד לעלות ל 8,600 טון בשנים הקרובות. רובו ככולו נצרך בשוק המקומי.
- בשנים 2017 עד 2019 יובאו מארה"ב לישראל כ 3,500 טון גלעיני שקדים במוצע מידי שנה.

²¹ <https://www.ifs-certification.com/index.php/en/>

²² <https://www.fssc22000.com/>

²³ <https://www.brcgs.com/>

- היצור בקליפורניה יעיל ורווחי יותר באופן משמעותי מהיצור בארץ. הרווחיות לדונם בארה"ב היא לפני הוצאות ניהול, פחת ומימון היא 3,430 ₪ לדונם בהשוואה לרווח ממוצע של 1,700 ₪ לדונם בארץ.
- בתחשיב שנערך בארץ ב 2017 עלות הגלעינים הישראליים לאחר מיון פיצוח והובלה היתה 36 ₪ לק"ג. בעוד שהמחיר הממוצע לק"ג גלעינים מקליפורניה לאחר מכס היה כ 30 ₪ לק"ג.
- מניתוח שרשרת הערך שערכה חברת צנובר עולה כי הרווח לסיטונאי לק"ג שקדים הוא 0.7 ₪ לק"ג והמרווח לקמעונאי כ 20 ₪ לק"ג.

דיון ומסקנות

על פי התחזית של ה International Nut & Dried Fruit Council יבול השקדים העולמי צפוי לגדול ב 50% עד שנת 2022. עם זאת, התחזית היא כי העליה בביקוש תדביק את העליה בהיצע, והמחיר העולמי ישאר ברמתו הנוכחית.

קליפורניה היא המקור לכ 70% מהיצוא העולמי ולכ 90% מגלעיני השקדים המיובאים לאיחוד האירופי. היצור בקליפורניה יעיל ורווחי יותר באופן משמעותי מהיצור בארץ. הרווחיות לדונם בארה"ב לפני הוצאות ניהול, פחת ומימון היא 3,430 ₪ לדונם בהשוואה לרווח ממוצע של 1,700 ₪ לדונם בארץ²⁴. זאת הודות ליבול ממוצע של 220-240 ק"ג לדונם, בהשוואה לכ 150 ק"ג לדונם בארץ ועלות יצור ישירה של 9 ₪ לק"ג בהשוואה ל 19 ₪ לק"ג, בממוצע בארץ. על פי התחשיב ענף שקד ממוצע בארץ בחישוב ל 20 שנים שווה ערך לענף טוב בגד"ש ולא יותר מכך, ואילו בחישוב לעשר שנים, הגד"ש עדיף.

מחיר היבוא של שקדים מקליפורניה לאחר מכס הוא כ 30 ₪ לק"ג, מחיר המכירה הסיטונית של שקדים מגידול מקומי גבוה מ 35 ₪. בשוק המקומי השקדים מגידול מקומי מתחרים ביבוא מקליפורניה הודות להגנה המכסית והודות לפרמיה שמוכן לשלם הצרכן עבור הזן המקומי הנחשב לאיכותי וטעים יותר.

קיים מקום להתייעלות בגידול וחיסכון בהוצאות השיווק. המשווקים הם הגורם המחבר בין המגדלים והמפצחים לבין השוק ולהם השפעה רבה על המחיר לחקלאי בשער המשק. על פי הניתוח הכללי של חברת צנובר המשווקים גובים כ 6% מערך השוק. **התארגנות של המגדלים על מנת לעסוק בעצמם בפיצוח ובשיווק יכולה לשפר את הרווח לחקלאים ואת חלקם בשרשרת הערך.** ככל שחוליות נוספות בשרשרת הערך, תעבורנה לידי החקלאים יגדל חלקם בשרשרת הערך ותגדל הרווחיות בענף. כמו כן, קיים כיום פער של 1,000 ₪ לדונם בהוצאות היצור בין המשקים היעילים ליעילים פחות. על מנת לשפר את הרווחיות בענף יש לכוון את הנטיעות לשטחים בהם תנאי האקלים והקרקה הם אופטימליים לגידול.

פיתוח הצריכה בשוק המקומי של הזן "אום אל פאחם" אפשרי באמצעות קידום מכירות, מיתוג ובידול. בנתוני הענף הנוכחיים השקד הישראלי יתקשה להתחרות בשוקי אירופה. מומלץ למתג ולבדל את השקד הישראלי כמוצר פרמיום בשוק השקדים. עם זאת, מהנתונים המצויים בידינו לא ניתן להעריך אם הזן הישראלי הייחודי "אום אל פאחם" יפדה פרמיית מחיר בשוקי היצוא הודות לגודלו וטעמו המיוחד. כמו כן, לא ניתן להעריך את היקפם של השווקים. בדיקת היתכנות היצוא מחייבת איסוף ממידע ממקורות ראשוניים, כגון: הצגת המוצר בתערוכות ייחודיות²⁵, יצירת קשר עם משווקים רלבנטיים בחו"ל, משלוח דוגמאות ומשלוחי ניסיון.

²⁴ "רווחיות ענף השקדים", צנובר 2017

²⁵ התערוכות החשובות במסחר מהוות רכיב מפתח בפיתוח היצוא מאוסטרליה. ב 2017/18 הוצג הענף בתערוכת Anuga בגרמניה ובתערוכת Gulfoods בדובאי. התערוכה בדובאי היא אבן שואבת ללקוחות מרכזיים מהודו וכן מהמזרח התיכון ואפריקה. באוסטרליה נעשה מאמץ להגדיל גם את היצוא לסין. נציגים מאוסטרליה השתתפו בתערוכת Sial China, ב China Tree Nut Conference וב Asia Fruit Logistica בהונג קונג.

- 1) Australian Almond Board, Almond Insight 2017-2018

<https://2q1ee4456oc52trll42uctl1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2019/11/ABA-Almond-Insights-2019.pdf>

- 2) ALMOND BOARD of CALIFORNIA

<http://www.almonds.com/sites/default/files/Almond%20Almanac%202018.pdf>

- 3) Exporting almonds to Europe –

<https://www.cbi.eu/market-information/processed-fruit-vegetables-edible-nuts/almonds/>

- 4) International Nut & Dried Fruit Council

https://www.nutfruit.org/files/tech/1553521370_INC_Statistical_Yearbook_2018.pdf

- 5) USDA

https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=Exporter%20Guide_New%20Delhi_India_8-21-2019.pdf

- 6) USDA-FAS GAIN TREE NUT ANNUAL

<https://www.fas.usda.gov/data/eu-28-tree-nuts-annual-5>

(7) רווחיות ענף השקדים, צנובר, נובמבר 2017